

Samenwerken aan **ons water** in Groningen en Drenthe

Ons Water centraal

Verlenging uitvoeringsprogramma 2020-2025

Bijlage D bij aanbiedingsbrief 2019-004/ALG/PG

Bijlage 2 bij samenwerkingsovereenkomst WKGD 2019

Ten Boer,

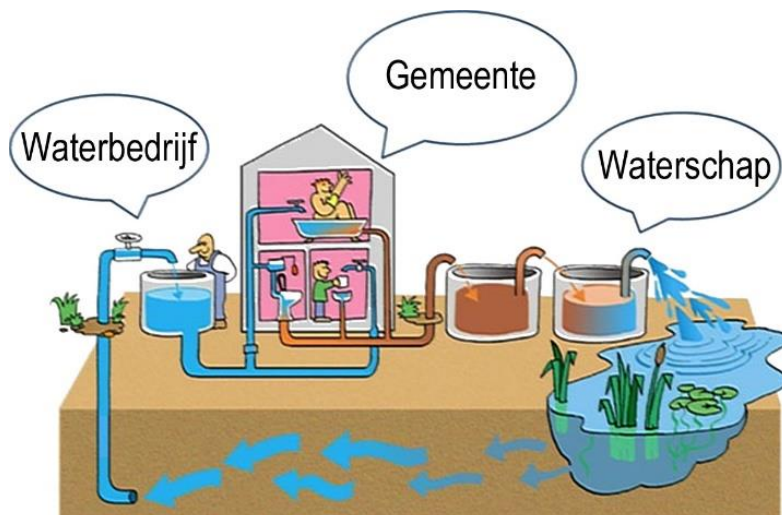
11 april 2019

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	4
1. Inleiding.....	6
Addendum Bestuursakkoord Water	6
Verlenging waterakkoord	6
Leeswijzer	7
2. Doelen voor 2025	8
Van 3K+D naar D+3K.....	8
Doelen voor 2025	8
3. Programma.....	10
Ons Water centraal.....	10
Programma	10
Kennisontwikkeling.....	13
4. Organisatie	14
Gemeentelijke herindeling	14
Bestuurlijke relatie versterken	14
De 3 stapssprong van de organisatie	15
Provincie Groningen en Drenthe	15
Communicatie, educatie en participatie.....	15
5. Financien	16
Bijlagen.....	18
Bijlage 1: Huidige werkwijze en evaluatie doelen 3K's	18
Evaluatie Doelen Waterketen 2015- 2020.....	18
Bijlage 2: context van de watersituatie in 2019.....	23
Bijlage 3 Resultaten Sonderingsronde en de bestuurlijke bijeenkomst	26
Bijlage 4 Toekomstige organisatie	29
Bijlage 5: Uitvoeringsprogramma	30
Bijlage 6: Verdeling regionaal budget 2020-2025.....	37

Gehanteerde afkortingen

BAW 2011	Bestuursakkoord Water
IBP	Interbestuurlijk Programma
RBO Noord	Regionaal Bestuurlijk Overleg Noord
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
GWSW	Gegevenswoordenboek stedelijk water
DAMO	Datamodel watersysteem
Uniex	Uniform Exploitatie model
3 K+D	Kwaliteitsverhoging, Kostenbesparing, Kennisvermeerdering en Duurzaamheid versterken
WKGD	Waterketen Groningen Noord-Drenthe
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
RIONED	RIONED is de brancheorganisatie voor stedelijk waterbeheer en riolering
UvW	Unie van Waterschappen
IPO	Interprovinciaal Overleg
Vewin	Vereniging van waterbedrijven in Nederland
VGG	Vereniging van Groninger Gemeenten
WKK	Waterketenkaart

De Waterketen kent drie verschillende partners. Het waterbedrijf verzorgt winning, distributie en levering van drinkwater. De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling en transport van regenwater en afvalwater en het waterschap verzorgt de zuivering van afvalwater.

SAMENVATTING

Op 1 januari 2020 sluit de waterketen een succesvolle periode van samenwerking af, die startte met het landelijke Bestuursakkoord Water in 2011. In de regio Groningen en Noord-Drenthe kreeg dit gestalte met de samenwerkingsovereenkomst WKGD van 2014.

Landelijk wordt de samenwerking als succesvol gezien. Vandaar dat er een verlenging komt. In het Addendum Bestuursakkoord Water is beschreven welke veranderingen dit bevat ten opzichte van het huidige BAW. Nieuwe onderwerpen voor de waterketen zijn o.a. implementatie van de Omgevingswet in de waterketen, cybersecurity en voortbouwen op de kansen van de informatiesamenleving.

Aan dat laatste is de regio nog volop aan het bouwen: meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart zijn nog volop in ontwikkeling. Op voltooiing daarvan is na 2020 nog sturing en coördinatie nodig.

De bestaande samenwerkingsovereenkomst biedt een optie tot verlenging. Van die optie willen we gebruik maken. In dit rapport wordt daarom een vervolgtraject beschreven waarin het bestaande werk wordt afgemaakt en de nieuwe uitdagingen worden opgepakt: wegens succes geprolongeerd!

Van 3K+D naar D+3K

Er komt een verschuiving in de focus van de waterketen. Duurzaamheid en Kwetsbaarheidsvermindering zijn de belangrijkste ontwikkelthema's. Hierbij sluiten we aan bij de Regionale Energie Strategie (RES). Hierin gaan we sterker focussen op de voordelen die door de samenwerking zijn te halen. Voor wat betreft de kostenontwikkeling ligt de focus op beheersen. Voor kwaliteit ligt de focus op voltooiën van de samenwerking op meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart.

Tezamen met de nieuwe opgaven uit het addendum leidt dat tot de volgende formulering van doelen voor 2025.

Doelen voor 2025:

1. Duurzaamheid moet worden versterkt in beleid en projecten.
2. De personele kwetsbaarheid moet worden verminderd. Kwetsbaarheid moet een sterkere voorwaardelijke positie krijgen bij het vormgeven van samenwerking.
3. Verbetering van kwaliteit moet vooral voortkomen uit van de gestarte samenwerkingsprojecten meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart.
4. Doel is om de gematigde kostenontwikkeling tussen 2010 en 2020 tot 2025 voort te zetten. Door het Uniform Exploitiemodel in te gaan zetten als monitor ontstaat een vergelijksmiddel dat gedetailleerd inzicht biedt in de aard van kostenverschuivingen.
5. Het proces van stresstesten, risicodialoog en definiëren van maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie wordt ondersteund, zodat dit tot goede afstemming leidt met de implementatie van de Omgevingswet op 1-1-2021.
6. Afstemming en samenwerking leiden ook tot meer gezamenlijke digitale activiteiten en vormen daarmee een groeiend risico voor digitale dreigingen. Deze risico's worden in kaart gebracht.

Programma

De doelen worden in hoofdstuk 3 uitgewerkt in een programma. Daarin wordt beschreven hoe de lopende projecten meten en monitoren, gegevensbeheer en waterketenkaart tot wasdom worden gebracht om hun rendement voor de regio waar te maken. Voor het beheersen van de kostenontwikkeling blijven we gebruik maken van het Uniform Exploitiemodel dat in alle gemeenten is ingevoerd. Voor de onderwerpen Omgevingswet en klimaatadaptatie ligt de nadruk op kennisuitwisseling en het ontwikkelen van best practises. Cybersecurity is een onderwerp dat vooral van toepassing is om de IT-verbindingen tussen organisaties veilig te houden. Hier willen we door afstemming een hoog veiligheidsniveau garanderen.

Bij deze nieuwe ontwikkelingen staat voor ons het water centraal, vanuit deze lijn staan we in verbinding met de andere thema's, niet meer en niet minder.

Kennisontwikkeling blijft een apart thema, dat verbonden is aan de vermindering van kwetsbaarheid. Door vertegenwoordiging, afstemming en het organiseren van kennisbijeenkomsten wordt hier invulling aan gegeven.

Organisatie

Uit de peilingen onder bestuurders blijkt dat er behoefte bestaat aan het inrichten van een bestuurlijke stuurgroep. Hierdoor verandert de autonomie van de partners niet. De stuurgroep krijgt dezelfde taak als de huidige regiegroep. Daardoor zal de werkwijze wat gaan veranderen. Doordat het aantal gemeenten fors gewijzigd is als gevolg van gemeentelijke herindeling is een aantal clusters verdwenen. De ambtelijke organisatie wordt nog nader uitgewerkt. In hoofdstuk 4 is dit verder omschreven.

Financiën

Met de uitvoering van de samenwerking zijn kosten gemoeid. Dit bedraagt voor de regionale samenwerking € 200.000 excl. btw per jaar, dit is hetzelfde bedrag als in de vorige periode. Hieronder vallen zowel de regionale coördinatie van de afronding van de bestaande opgaven als de nieuwe opgaven.

1. INLEIDING

In 2014 is de samenwerkingsovereenkomst WKGD vastgesteld in de besturen van de gemeenten, waterschappen en waterbedrijven in Groningen en Noord-Drenthe. We hebben actief samengewerkt aan de thema's van het landelijk Bestuursakkoord Water, zoals ook 46 vergelijkbare regio's in het land. Nu de einddatum van 1 januari 2020 nadert bezinnen we ons op de toekomst.

De samenwerkingsovereenkomst heeft ons een bloeiende samenwerking gebracht. In de regio heeft de regiegroep gezorgd voor het ontwikkelen van verschillende activiteiten: gezamenlijk aanbesteden, gezamenlijk meten en monitoren, gezamenlijk gegevensbeheer en het ontwikkelen van de digitale waterketenkaart. In de zeven clusters is op operationeel gebied een diversiteit aan projecten tot stand gekomen. Afvalwaterplannen, opstellen waterkaarten, gezamenlijk aanbesteden, dienstverleningsovereenkomsten en onderzoek naar optimalisatie zijn daar voorbeelden van.

We hebben ons gericht op vier doelen, de 3K+D: Kosten minder laten stijgen, Kwaliteit verbeteren, Kwetsbaarheid verlagen en Duurzaamheid vergroten. Voor wat betreft de kosten minder laten stijgen zijn we met vlag en wimpel geslaagd. Voor de andere drie onderdelen hebben we belangrijke stappen gezet en zijn we goed op weg. Maar hier hebben we tot 2025 nog volop werk aan.

Tegelijk worden we geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen. De extreem droge zomer van 2018 heeft ons met de neus op de feiten gedrukt: watertekort en een groeiende vraag naar drink- en proceswater maakt dat voor de bescherming en aanvulling van de zoetwatervoorraad ook gekeken moet worden naar vormen van hergebruik van (afval)water: de circulaire economie. Klimaatadaptatie grijpt zo ook in op de waterketen.

ADDENDUM BESTUURSAKKOORD WATER

Landelijk is er grote tevredenheid over de werking van het Bestuursakkoord Water uit 2011. Nationaal en regionaal is de samenwerking verbeterd, met als belangrijk resultaat dat de kosten voor het waterbeheer beheersbaar blijven. Nog niet alle doelen uit het BAW zijn gerealiseerd, maar ze zijn wel in zicht. Nieuwe ontwikkelingen vragen om een aantal aanvullende afspraken, om ervoor te zorgen dat Nederland ook in de toekomst de beschikking houdt over een veilig en duurzaam watersysteem. Zo maken de BAW-partners afzonderlijke afspraken over de onderwerpen klimaatadaptatie en waterkwaliteit. Daartoe is een addendum op het Bestuursakkoord Water vastgesteld waarin nieuwe en hernieuwde afspraken staan over de volgende onderwerpen:

1. De kansen van de informatiesamenleving: bruikbare en toegankelijke data en informatie binnen de watersector
2. De risico's van digitale dreigingen: cybersecurity binnen de watersector
3. Het succes van regionale samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven
4. Implementatie van de Omgevingswet in de waterketen

Wij haken aan bij deze landelijke ontwikkeling. In Groningen en Noord-Drenthe sluit de situatie nauw aan op het landelijk beeld: verbreden, verdiepen en voortbouwen op het succes van onze samenwerking. Er valt meer te halen uit de gemaakte afspraken in het waterakkoord. De regionale organisatie leent zich prima om de nieuwe vraagstukken aan te pakken. Gezamenlijk Meten en monitoren, de ontwikkeling van de waterketenkaart en gezamenlijk gegevensbeheer zijn niet af. Deze ontwikkelingen moeten hun rendement nog leveren en vragen om regionale coördinatie en afstemming. Kostenbeheersing eindigt niet bij het halen van besparingsdoelen. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de lastenontwikkeling blijft belangrijk, de regionale monitoring is een belangrijk middel voor goed lokaal bestuur.

Daarom: wegens succes geprolongeerd!

VERLENGING WATERAKKOORD

De samenwerkingsovereenkomst uit 2014 biedt de mogelijkheid tot verlenging. Artikel 5 - Duur stelt: "De samenwerking wordt aangegaan voor de periode van 1 september 2014 tot 1 januari 2020. Na evaluatie wordt besloten tot al dan niet verlenging van de samenwerking." Deze evaluatie is uitgevoerd en besproken in de regiegroep. Onder de bestuurders is de wens tot verlenging gepeild. Daaruit is door de regiegroep

geconcludeerd dat verlenging van het Waterakkoord tot 2025 nodig is. De bestaande samenwerkingsovereenkomst uit 2014 is daarom geactualiseerd en vormt de juridische basis voor de voortzetting van de waterketensamenwerking.

Gezien de verschuiving in de focus, zowel landelijk als regionaal, worden de doelen en organisatie opnieuw tegen het licht gehouden. Dit vertaalt zich in de in dit rapport beschreven herijking van doelen en daaruit voortvloeiend programma, organisatie en middelen.

De belangrijke uitgangspunten van samenwerking zijn benoemd in twee leden van artikel 4 van de samenwerkingsovereenkomst WKGD, uitgangspunten en randvoorwaarden:

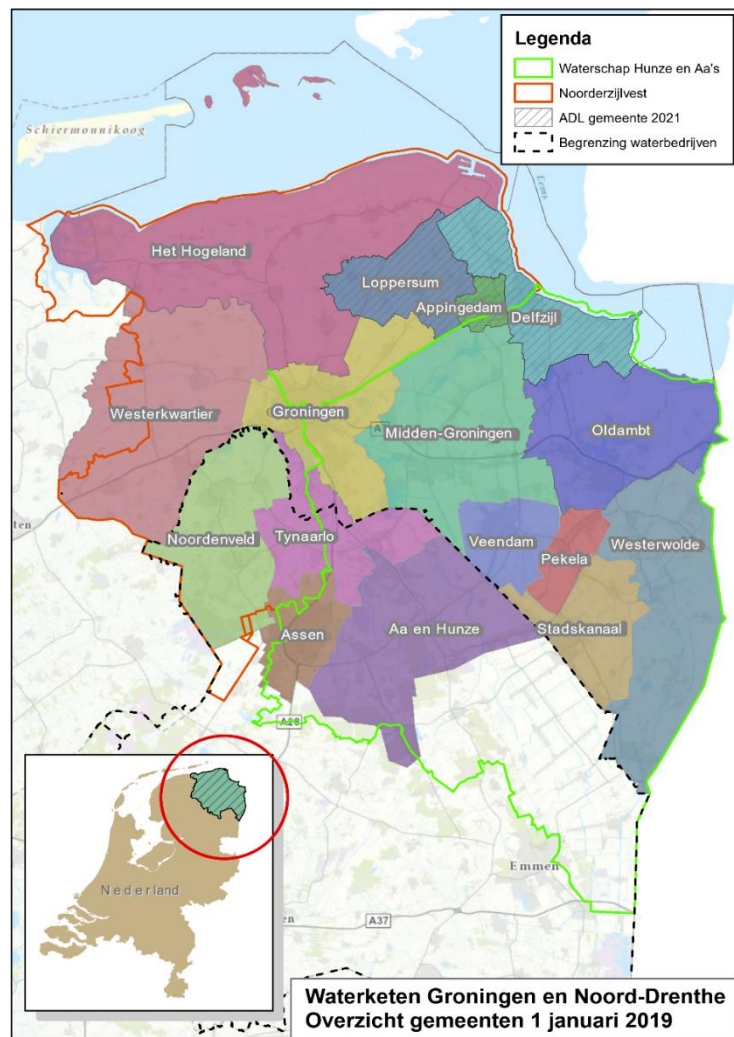
Lid 1. De wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de partners blijven onveranderd.

Lid 9. Ten aanzien van de uitvoering zijn de partners vrij om te besluiten met een of meer in de overeenkomst genoemde partijen samen te werken en aanvullend onderlinge afspraken te maken. De overige partners worden hierover geïnformeerd en kunnen later aanhaken of gebruik maken van de opgedane kennis.

Deze uitgangspunten blijven onveranderd van toepassing: gemeenten, waterschappen en waterbedrijven behouden voor wat betreft de besluitvorming hun eigen autonomie. Het is een 'lichte' vorming van samenwerking niet zijnde een GR.

LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 leest u hoe we de doelen gaan aanscherpen. Hoofdstuk 3 beschrijft op hoofdlijnen het nieuwe programma. In hoofdstuk 4 leest u hoe we de organisatie willen aanpassen op de nieuwe opgaven en de ontstane situatie na verschillende herindelingstrajecten. Hoofdstuk 5 gaat over de financiën.

2. DOELEN VOOR 2025

Het addendum van het landelijk Bestuursakkoord Water beschrijft de verschuiving in focus waar de waterketen momenteel in zit. Ten aanzien van de gestelde doelen in 2014 is voor wat betreft de onderdelen kosten en kwaliteit veel resultaat geboekt. De samenwerking op het gebied van meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart is veelbelovend, maar nog in de opbouwfase. Daardoor bouwen we nog volop aan de kwaliteit van het ketenbeheer, waarvan de eigenlijke “winst” nog geboekt moet worden. Dit vraagt op sturing en afstemming in de komende 5 jaar.

De ontwikkeling van het Uniform Exploitatiemodel biedt de mogelijkheid om meer inzicht te krijgen in de kostenontwikkeling. Het model is geïntroduceerd bij alle gemeenten in de regio en kan goed gebruikt worden om de kostenontwikkeling te duiden. Naast zaken als renteontwikkeling en inflatie is het ook van belang om de impact van de klimaatadaptatie en de duurzame ontwikkeling te kunnen duiden. Er komt veel op ons af, wat betekent dat voor lastenontwikkeling? We hebben het doel van verlaging van kostenstijging tot 2020 behaald, maar dat maakt de toekomst niet minder spannend.

Voor kwetsbaarheid en duurzaamheid liggen er nog steeds grote opgaven. De tijd die nodig is geweest voor het organiseren van samenwerking en het beslag dat herindelingstrajecten hebben gelegd, maakt dat hier nog veel te doen is. Duurzaamheid wordt in relatie tot de klimaatproblematiek, de Regionale Energie Strategie en de beschikbare zoetwatervoorraad steeds belangrijker en vraagt om meer aandacht, circulair denken en sturing.

We delen kennis en ervaringen om van elkaar te leren. We werken samen. We werken tegen de laagst maatschappelijke kosten of liever gezegd tegen de meest verantwoorde maatschappelijke kosten. Omdat we vinden dat we ook de kosten over de langere termijn moeten verdisconteren in projecten. Hierin vindt de samenwerking een belangrijke basis die ook in de komende 5 jaar recht overeind blijft.

We zijn ons bewust dat we werken in een keten en dat iedere organisatie daar afzonderlijk aan bijdraagt. Uiteindelijk leidt dat tot een minder snelle verhoging van lasten voor onze inwoners en bedrijven.

Zie ook bijlage 1: Huidige werkwijze en evaluatie doelen 3K's en bijlage 2: Context van de watersituatie in 2019

VAN 3K+D NAAR D+3K

Het vigerende waterakkoord heeft een duidelijke doelstelling, geformuleerd aan de hand van 3K+D: Kostenbesparing, Kwaliteitsverbetering, Kwetsbaarheidsvermindering en versterking van Duurzaamheid.

In deze nieuwe fase gaan we de prioriteit verschuiven: Duurzaamheid en Kwetsbaarheidsvermindering zijn de belangrijkste ontwikkelthema's. Hierin gaan we sterker focussen op de voordelen die door de samenwerking zijn te halen. Voor wat betreft de kostenontwikkeling ligt de focus op beheersen. Voor kwaliteit ligt de focus op voltooiën van de samenwerking op meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart.

Duurzaamheid in de waterketen gaat over energie besparen, energie opwekken en circulair denken. Daar ligt een belangrijke verbinding met de Regionale Energie Strategie (RES). De waterketen kan een belangrijke bijdrage leveren aan de doelen van de RES. Er wordt daarom een goede verbinding gelegd met de RES.

Bij deze nieuwe ontwikkelingen staat voor ons het water centraal, vanuit deze lijn staan we in verbinding met de andere thema's, niet meer en niet minder.

Tezamen met de nieuwe opgaven uit het addendum leidt dat tot de volgende formulering van doelen voor 2025.

DOELEN VOOR 2025

De doelen voor 2025 zijn:

1. Duurzaamheid moet worden versterkt in beleid en projecten (zie kader). Voor 2025 moet er een helder beeld zijn van de mogelijkheden van energiebesparing, energie opwekken, hergebruik drink/ industriewater, minimale inzet van chemicaliën, optimale afstemming van milieutechnisch functioneren van riolering in relatie tot afstelling van gemalen en zuiveringen. Dit wordt afgestemd

met de RES. Er is in 2023 een agenda gereed voor terugwinning van grondstoffen en circulaire inrichting van de waterketen. Duurzaamheid is randvoorwaardelijk bij de implementatie van maatregelen voor klimaatadaptatie en voor de integrale invoering van de Omgevingswet.

2. De personele kwetsbaarheid moet worden verminderd. Kwetsbaarheid moet een sterkere voorwaardelijke positie krijgen bij het vormgeven van samenwerking. De uitkomsten van het onderzoek volgens de branchestandaard vormen de basis voor een ontwikkeltraject naar vermindering van kwetsbaarheid. Meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart geven hier al een eerste invulling aan. De strategie voor kennisuitwisseling voortzetten.
3. Verbetering van kwaliteit moet vooral voortkomen uit de gestarte samenwerkingsprojecten meten en monitoren, gegevensbeheer en de waterketenkaart. Beter inzicht in het functioneren moet leiden tot meer afstemming in investeringen en optimalisatie van zuivering en bemaling. Deze drie samenwerkingsprojecten komen binnen drie jaar tot hun volledige omvang, waarbij het uitgangspunt is dat het gros van de gemeenten en waterschappen participeert. Dit leidt tot betere onderbouwing en betere afstemming van maatregelen tussen gemeenten en waterschappen.
4. Doel is om de gematigde kostenontwikkeling tussen 2010 en 2020 tot 2025 voort te zetten. Door het Uniform Exploitiemodel in te gaan zetten als monitor ontstaat een vergelijksmiddel dat gedetailleerd inzicht biedt in de aard van kostenverschuivingen. Zo kan bijvoorbeeld duidelijk worden welke extra last klimaatadaptatie en duurzaamheid geven en waardoor de ontwikkeling van jaarlijkse kosten wordt beïnvloed. Ook kunnen besparingen door samenwerking beter worden benoemd.
5. Doelmatigheid, duurzaamheid en integrale afstemming in het ruimtelijk domein komen samen in de implementatie van klimaatadaptatie en de Omgevingswet (1-1-2021). Doel is om de resultaten van de stresstesten op een goede manier af te stemmen met het watersysteem, ruimtelijk beleid, fysiek en sociaal domein en projecten in de openbare ruimte. De waterketen ondersteunt dit proces. Twee jaar na inwerking treden van de omgevingswet is dit programmatisch en organisatorisch geïmplementeerd.
6. Afstemming en samenwerking leiden ook tot meer gezamenlijke digitale activiteiten en vormen daarmee een groeiend risico voor cybercriminaliteit. Deze risico's worden in kaart gebracht waarbij vooral wordt gekeken naar de afstemming/ overlap/ gaten tussen de individuele aanpakken van de partnerorganisaties die tot risico's kunnen leiden. Er wordt in 2020 een regionale nulmeting uitgevoerd om na eventuele maatregelen een hoog veiligheidsniveau te kunnen garanderen.

Deze doelen worden geoperationaliseerd in een programma. De implementatie van de omgevingswet en de klimaatadaptatie geven een verbreding aan de waterketensamenwerking. Dat kan ook gevolgen hebben voor de werkwijze. Vooral de inzet van veel besturen op burgerparticipatie en integraliteit maakt dat de lokale aanpak van deze thema's al complex wordt. Om de wateropgaven hierin goed te positioneren is een goede regie van het implementatieproces nodig.

Kader Duurzaamheid

Duurzaamheidsdoelen zoals energiebesparing en circulaire economie zijn kader stellend voor maatregelen en projecten. Ook zijn concrete maatregelen mogelijk. Hiervoor is kennisontwikkeling nodig en het opzetten van pilots. Een voorbeeld is het riothermie project bij het zwembad de Papiermolen in Groningen. Hier ontwikkelt Warmtestad (joint venture Waterbedrijf Groningen/ gemeente Groningen) een nieuw verwarmingssysteem voor het zwembad door warmte te onttrekken aan een rioolwaterpersleiding.

Een ander voorbeeld is de optimalisatie studie naar de zuiveringskring Uithuizermeeden, waar waterschap Noorderzijlvest en gemeente Het Hogeland onderzoek doen naar verlaging van gemaalcapaciteiten om energie te besparen en het zuiveringsrendement (verlaging chemicaliëngebruik) te verhogen.

Waterbedrijf Groningen en waterschap Noorderzijlvest zijn bezig met de ontwikkeling van een industriewaterfabriek ten behoeve van de Eemshaven; een eerste stap naar de circulaire economie.

Door de mogelijkheden voor dit soort maatregelen in beeld te brengen is duurzaamheid ook meetbaar te maken. Dat vergt veel afstemming en samenwerking, zoals bovenstaand voorbeelden illustreren.

3. PROGRAMMA

In dit hoofdstuk vertalen we doelen naar concrete activiteiten.

ONS WATER CENTRAAL

De Omgevingswet verplicht overheden een omgevingsvisie te maken. Hierin spelen klimaatadaptatie en duurzaamheid een belangrijke rol. In de omgevingsvisie moeten zij rekening houden met de verschillende belangen in een gebied. Nu beslissen overheden vaak alleen over een deelproject. Ze kijken vaak niet naar de andere plannen voor het gebied. Door deze omgevingsvisie hoeven inwoners en bedrijven straks nog maar één vergunning (digitaal) aan te vragen bij één loket. De Omgevingswet zorgt voor deregulering van landelijke normen en regels, waardoor de partners nu zelf eigen beleidskaders gaan opstellen. Deze beleidskaders gaan we met elkaar zoveel mogelijk afstemmen.

Een keuze in onderhoud, renovatie en vervanging van een onderdeel in de ene organisatie, kan doorwerken in de kosten van een ander onderdeel bij een andere organisatie. Dit kan leiden tot sub optimalisatie en hogere maatschappelijke kosten en dat willen we voorkomen. We kiezen voor de oplossing die leidt tot het werken tegen de maatschappelijk meest verantwoorde kosten. Daarbij hoort ook de afstemming over het werken aan ondergrondse leidingen en de daarbij behorende kostenverdeling. De waterketen bevordert een gelijksoortige aanpak, waardoor de waterbedrijven niet met verschillende regelingen per gemeente worden geconfronteerd.

We kijken verder specifiek naar projecten die juist door samenwerking een financiële meerwaarde opleveren. Door onze uitvoeringsprogramma's naast elkaar te leggen, kijken we of we financieel voordeel halen door het samen uit te voeren. Op deze wijze verdient de samenwerking zich ook terug.

Door het organiseren van kennisbijeenkomsten werken de waterprofessionals aan bewustwording en kennisuitwisseling.

PROGRAMMA

Om onze doelen te kunnen realiseren gaan we een aantal projecten voortzetten en een aantal nieuwe activiteiten agenderen en coördineren:

Doel 1 – Versterken Duurzaamheid

- De ambities en doelstellingen op het gebied van duurzaamheid worden groter. De waterketen kan daar een belangrijke bijdrage in leveren. Zaken als energiebesparing door ketenoptimalisatie, warmtewinning door riothermie, aquathermie en het terugwinnen van grondstoffen, drink- en industriewater vragen om kennisuitwisseling en het uitvoeren van gezamenlijke pilots. Naast de voorbeelden in bovenstaand kader hebben we het bijvoorbeeld ook over het terugdringen van medicijnresten in het oppervlaktewater. Door hierin samen op te trekken verwachten we veel meer te bereiken dan dat elke organisatie dit apart oppakt en uitwerkt. We stemmen hierin goed af met de Regionale Energie Strategie. In 2023 ligt er een duurzaamheidsagenda voor de waterketen, waarin concrete doelen en maatregelen voor verduurzaming zijn opgenomen. Hierin worden ook de gevolgen voor de personele capaciteit en de kosten opgenomen.
- De waterketen is een som van vele drinkwaterwingebieden, bemalingsgebieden en zuiveringen. Het potentiële rendement van bovengenoemde maatregelen voor het geheel van de waterketen is niet bekend. We willen hier meer grip op krijgen zodat hier door de partners beter op gestuurd kan worden. Uiteindelijk willen we toe werken naar een model van meest verantwoorde maatschappelijk kosten. Hiertoe gebruiken we de praktische methodieken life cycle costing en Ambitieweb van duurzaam GWW. Op deze manier maken we de doelrealisatie meetbaar. We koppelen dit aan de duurzaamheidsagenda.

Doel 2 – Kwetsbaarheid verminderen

- Ook na de herindeling van een aantal gemeenten blijft de kwetsbaarheid van de organisatie van de watertaken bestaan. Door vertrekkende medewerkers en krapte op de arbeidsmarkt ligt hier een breed gedeeld probleem. Het onderzoek dat door RIONED op basis van de branchestandaard is

uitgevoerd maakt duidelijk bij welke kennisgebieden en competenties leemtes in de benodigde formatie aanwezig zijn. De waterketen kan hier gericht samenwerking op organiseren. Dat kan door gezamenlijk op te trekken bij geconstateerde leemtes. In andere samenwerkingsverbanden als Vechtstromen zien we al een levendige uitwisseling van medewerkers. Er is kortom vraag naar een strategische personeelsplanning van de waterketenmedewerker. Hier gaan we in 2020 mee aan de slag.

Doel 2 en 3 – Verbeteren kwaliteit en verminderen kwetsbaarheid

Deelname aan de projecten meten en monitoren en gegevensbeheer is door alle partners onderschreven. Beide projecten dragen sterk bij aan een verlaging van de personele kwetsbaarheid, doordat deze taken klein in omvang, versnipperd en specialistisch zijn als ze individueel worden uitgevoerd. Ze worden robuust door samenwerking.

Beide projecten voorzien in een kwaliteit van databeheer en advisering die voor individuele gemeente niet haalbaar is, anders dan door inhuur van marktpartijen.

Deelname aan beide projecten is kiezen voor kwaliteit en stelt de juiste prioriteit voor het verminderen van de kwetsbaarheid. Er is een ambitie om een dusdanige meerwaarde te creëren dat alle partners ook daadwerkelijk zullen participeren. Enkele gemeenten onderzoeken de meerwaarde van deelname aan gegevensbeheer nog. Hierover zal in de loop van 2020 duidelijkheid zijn.

- Het project *Meten en Monitoren* blijft onderdeel van de Waterketen. In dit project richten we ons op het gehele (afval)watersysteem. Waterschap Hunze en Aa's verzamelt gegevens van de partners, analyseert deze en verstrekt verbeteradviezen. Door beter systeeminzicht kunnen investeringen beter worden afgewogen en zijn optimalisaties in de keten mogelijk. In 2021 zijn alle deelnemende partners aangesloten. Vanaf 2020 wordt de advisering over inzicht in werking, optimalisatie en calamiteiten actief geïmplementeerd. Vanaf 2022 willen we met behulp van drinkwaterverbruik gegevens gaan onderzoeken of verkeerde aansluitingen in het riool opgespoord kunnen worden. Dit zijn afvalwateraansluitingen op regenwaterriolering. In 2024 wordt het project geëvalueerd.
- *Gezamenlijk Gegevensbeheer* bouwen we verder uit. Iedereen werkt met een volledig en actueel databestand. De gemeenten doen dit volgens de standaard Gegevenswoordenboek Stedelijk Water (GWSW) en de waterschappen volgens het Datamodel Watersysteem (DAMO). Via webservices bieden we deze gegevens aan landelijke en regionale knooppunten. De netwerkorganisatie biedt de partners maatwerkadviezen over onderhoud, renovatie en vervanging. In 2021 zijn alle partners die willen deelnemen aangesloten. Vanaf 2020 wordt de advisering over levensduur en vervangingsmaatregelen uitgevoerd. In 2024 wordt het project geëvalueerd.
- We blijven aan de *Waterketenkaart* werken. Dit project heeft sterke binding met *Gegevensbeheer* en *Meten en Monitoren* omdat voor de *Waterketenkaart* goede basisgegevens nodig zijn. De informatieverstrekking aan inwoners en bedrijven via het Gegevensknooppunt Groningen is van belang door de eisen van de Omgevingswet. De Waterketenkaart is een belangrijk hulpmiddel voor de waterprofessional in de uitoefening van zijn of haar taak.

Doel 4 – Beheersing kostenontwikkeling

- Het project Uniform Exploitatiemodel (Uniex) is een gestandaardiseerd exploitatiemodel waar alle gemeenten over beschikken. Hiermee kun je overeenkomsten en verschillen in de exploitatie vergelijken. Hier kunnen we de ontwikkeling van de kosten beter toeschrijven aan de nieuwe ontwikkelingen en veranderingen in de prijzen en financieringskosten.
- Jaarlijks monitoren we met het landelijke model (zolang dit landelijk wordt gevraagd).

Doel 5 – Implementatie van de Omgevingswet en de klimaatadaptatie in relatie tot de waterketen

- De relatie tussen de waterketen, de implementatie van de Omgevingswet en de aanpak van klimaatadaptatie raken direct aan de werkzaamheden van gemeenten, waterschappen en waterbedrijven. Het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze waarin deze ontwikkelingen goed op elkaar worden afgestemd is een ontwikkeltraject waar alle partners voor staan. Hiervoor wordt een risicodialoog gevoerd met andere beleidsvelden en met maatschappelijke partners. De waterketenmedewerkers hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de aspecten wateroverlast en droogte. Vanuit de waterbedrijven is de beschikbaarheid van voldoende zoetwater belangrijk. Dat zijn

ook de punten waarop de implementatie van de Omgevingswet raakt aan de waterketen. De waterketensamenwerking heeft een toegevoegde waarde in het regisseren van dit proces van afstemming en implementatie. Om niet overal het wiel te hoeven uitvinden liggen gezamenlijke kennisontwikkeling en het organiseren van best practices op de weg van de samenwerking in de waterketen. De risicodialoog ronden we eind 2020 om bij de implementatie van de omgevingswet op 1-1-2021 een programma met betrekking tot onacceptabele risico's te kunnen implementeren, afgestemd op de omgevingsvisies. Hierbij staat voor ons het water centraal, van daaruit kijken we naar klimaatadaptatie en de omgevingswet.

Doel 6 – Afstemmen aanpak cybercriminaliteit

- In navolging van het addendum op het Bestuursakkoord Water willen wij ook toetsen of onze IT-structuur voldoende beveiligd is tegen cybercriminaliteit. In toenemende mate worden gegevensbestanden, meetapparatuur en hoofdposten aan elkaar gekoppeld. Wat zijn hiervan de risico's? Zijn systemen en technieken van de partners veilig op elkaar afgestemd? Vallen er geen 'gaten' in de beveiliging? Er wordt een nulmeting (2020) uitgevoerd, in navolging van de aanpak bij Hunze en Aa's. Op basis van de resultaten worden projecten (2021-2022) uitgevoerd om een zo hoog mogelijk veiligheidsniveau te garanderen. De coördinatie hiervoor ligt bij de waterketen, implementatie is voor de individuele partners.

In bijlage 5 zijn deze activiteiten uitgewerkt in projectbeschrijvingen met een planning op hoofdlijnen.

Kader Risicodialoog klimaatadaptatie

Een belangrijk onderdeel van de klimaatadaptatie is de discussie over de aanvaardbaarheid van risico's. In het rioolbeheer kennen we het bui 8 criterium: rioolstelsels worden zo berekend dat er bij een theoretische bui van 20 mm, die statistisch 1x per 2 jaar voorkomt, maximaal 10 cm water op straat mag voorkomen, gedurende korte tijd. Maar wat als er 40 mm (Loppersum 2016), 2x 50 mm (Winschoten 2013) of zelfs 130 mm (Kopenhagen 2011) valt? Hoeveel water op straat accepteren we dan? Is water in gebouwen acceptabel? Waar niet en waar kunnen we niet anders, waar trekken we de grens? Gaan we dan:

- Grotere rioolbuizen leggen?
- Sloten en greppels graven in de bebouwde kom?
- Waterpartijen vergroten?
- Verkeersdrempels weghalen?
- Wegprofielen aanpassen?
- Gebouwen slopen?
- En is het of-of of en-en?

Het gesprek dat we hierover voeren noemen de risicodialoog. Deze voeren we na uitvoering van de stresstesten, in 2020. Hieruit moet het beleid voortkomen dat vervolgens in ruimtelijke en technische maatregelen wordt vertaald. Het inzicht in het gedrag van water is hierbij onontbeerlijk. Naast wateroverlast gaat het ook over droogte en hitte. Alhoewel deze risicodialoog in elke gemeente gevoerd moet worden zijn de ingrediënten overal hetzelfde. Daarom is het organiseren van de risicodialoog en het vormgeven van beleid een kans om door samenwerking kennisuitwisseling te bevorderen en taken gezamenlijk op te pakken.

KENNISONTWIKKELING

Het project Kennis in beweging geeft inzicht in de kennis van onze waterprofessionals. De kwetsbaarheid van de organisaties wordt bepaald door twee elementen. Het ene element is de aanwezige kennis van de waterprofessionals. Het werk wordt complexer en het is voor individuele medewerkers niet mogelijk op alle onderdelen specifieke kennis te hebben. Door het RIONED-project hebben we inzicht gekregen in de leemten in kennis. In 2018 is in de regio door RIONED een inventarisatie uitgevoerd op basis waar van we dit concretiseren. Door kennisbijeenkomsten, masterclasses en maatwerkopleidingen te organiseren brengen we kennis op een hoger peil. Het andere element is het personeelbestand. Het aantal professionals neemt door vergrijzing de komende jaren sterk af terwijl de instroom niet even groot toeneemt. We willen jonge technici interesseren voor het werk in de Waterketen door een gezamenlijk beleid te voeren voor stagiairs en starters.

De belangrijkste activiteiten op het gebied van kennisuitwisseling zijn:

- Vertegenwoordiging gemeenten in werkgroep DPRA van RBO-noord
- Kennisbijeenkomsten, masterclasses en maatwerkopleidingen over waterbeheer in de regio organiseren (o.a. stresstesten, Omgevingswet etc.)
- Gezamenlijk beleid voeren voor aantrekken stagiairs en jonge technici
- Instellen regionaal coördinatorenoverleg waterprofessionals

4. ORGANISATIE

We willen een passende organisatie die op een flexibele en pragmatische manier de werkzaamheden ondersteunt. De afgelopen periode bewees dat de samenwerking effectief was en dit willen we in de komende periode ook zo houden (zie bijlage 3). Als gevolg van de gemeentelijke herindeling in de provincie Groningen verandert de opbouw van de clusters. Ook willen we het slagvaardig werken in de regio en de bestuurlijke relatie versterken vanwege de toegenomen complexiteit als gevolg van nieuwe opgaven.

GEMEENTELIJKE HERINDELING

Gewerkt werd in zeven clusters. Binnen deze clusters werd op een directe en operationele manier samengewerkt en zijn veel resultaten geboekt. In de provincie Groningen zijn/worden vier clusters samengevoegd in nieuwe gemeenten (ADL in 2021) en binnen twee clusters zijn intern samenvoegingen geweest (Groningen Oost: Westerwolde en Groningen Centraal: Midden-Groningen). In Noord-Drenthe is de situatie onveranderd.

BESTUURLIJKE RELATIE VERSTERKEN

Momenteel zijn de bestuurders betrokken door de jaarlijkse (informatieve) bijeenkomst en deels ook door een klankbordgroep. Verder worden de bestuurders geïnformeerd door hun eigen cluster vertegenwoordigers. Door deze werkwijze werden de bestuurders indirect op de hoogte gehouden. Door de bestuurders in de toekomst een directere rol te geven bij de samenwerking zijn de bestuurders nog beter betrokken. De nieuwe thema's: Omgevingswet, klimaatadaptatie en energietransitie vragen ook om een brede en integrale blik op de gehele leefomgeving.

In onze samenwerking staat water centraal en op deze manier werken we ook slagvaardig en effectief. Maar dit moet nadrukkelijk niet leiden tot alleen focussen op het onderdeel water. Daarom houden we tegelijk een brede en integrale blik en afstemming met de andere thema's. Concreet houdt dat in dat de andere thema's voortdurend als randvoorwaarde en aandachtspunt bij onze werkzaamheden worden meegenomen. Dit geldt voor elk organisatieonderdeel: bestuur, management en uitvoering. Bestuurders hebben deze brede blik en ook om deze reden willen we de bestuurlijke relatie versterken.

In 2016 is een klankbordgroep van vier bestuurders ingesteld. Deze klankbordgroep had als taak om met een bestuurlijke blik te kijken naar de ontwikkelingen in de samenwerking en waar nodig adviezen te geven.

In de nieuwe periode willen we de bestuurders een directe en sturende rol geven in de samenwerking. Dat betekent sturen op de voortgang en voorbereiding van besluitvorming die altijd door colleges/ dagelijkse besturen en directies van waterbedrijven gebeurt. Zo vergroten we de betrokkenheid, invloed en de integraliteit. Er komt een stuurgroep die 4x per jaar bijeenkomt.

De bestuurlijke stuurgroep krijgt dezelfde taken en verantwoordelijkheden als van de huidige regiegroep, waarin de autonomie van de partners geborgd is. Het Samenwerkingsmodel WKGD omschrijft de taken als volgt:

- Invullen rol van opdrachtnemer vanuit het 'bestuurlijk kader' van het uitvoeringsprogramma en daarbij verantwoordelijk voor het omzetten van samenwerkingsdoelen naar organisatie (inrichting) en sturing op de uitvoering en realisatie van resultaten;
- Opdrachtgever van de Waterregisseur in de sturing op de samenwerkingsdoelen;
- Verantwoordelijk voor de sturing op diensten en projecten en de voortgang en resultaten van de samenwerking;
- Aansturing van de Waterregisseur waar het gaat om inhoudelijk advies, bedrijfsmatig samenwerken en veranderekunde.

In plaats van één jaarlijkse brede bestuurlijke bijeenkomst voor alle bestuurders, organiseren we vanaf 2020 twee bijeenkomsten per jaar. In deze bijeenkomst benoemen we de afgevaardigden in de stuurgroep.

In bijlage 3 wordt verslag gedaan van de bestuurlijke sonderingsronde en in bijlage 4 gaan we nader in op de organisatieonderdelen en de taken en verantwoordelijkheden.

DE 3 STAPSPRONG VAN DE ORGANISATIE

Het waterakkoord omvatte 31 organisaties, in 2021 daalt dit aantal tot 18 organisaties. In 2015 is begonnen met het werken in clusters én een regionale opzet. Deze gelaagdheid zorgde in de praktijk voor onduidelijkheid en minder slagvaardiger werken in de regio. Besluiten in de regiegroep werden door de regiegroepleden en clustercoördinatoren weer verder gecommuniceerd in de clusters. Deze gelaagde opzet heeft zijn nut bewezen in de afgelopen periode omdat het werken met 31 organisaties op deze manier uitvoerbaar was maar nu met minder organisaties verandert dit.

De waterketenorganisatie doorloopt een leercurve. Na de periode met de stuurgroep tot 2015 volgde de huidige regiegroep bestaande uit managers. In de eerste fase met de stuurgroep waren de managers onvoldoende aangehaakt. In de huidige, tweede fase met de regieroep voelen de bestuurders te weinig betrokkenheid. Dus hoe doen we dat in na 2020?

We werken de werkvorm verder uit: zowel managers als medewerkers moeten voldoende betrokken blijven om de opgaven doelmatig en effectief uit te voeren. Door nu eerst de scope van de volgende fase samen vast te stellen, kan de regiegroep de ambtelijke organisatie op basis daarvan verder uitwerken. Zij stelt daarbij haar eigen positie ter discussie, in samenspraak met medewerkers, clustercoördinatoren en de waterregisseur. We gaan zorgen voor een slagvaardige en pragmatische organisatie. Voor wat betreft de inrichting van de organisatie willen we enigszins flexibel blijven. Maar we houden ook rekening met de bewezen meerwaarde van de regiegroep en de clustersamenwerking. Voor 1-1-2020 krijgt de organisatie zijn beslag.

PROVINCIE GRONINGEN EN DRENTHE

Met de provincie Groningen en Drenthe zijn in het verleden afspraken gemaakt over de samenwerking in de waterketen. Beide provincies zagen op dat moment geen meerwaarde in actieve deelname, maar werden wel agendalid. Die situatie verandert in zoverre dat de afstemming met de provincies inzake klimaatadaptatie, zoetwatervoorraad, grondwaterbeschermingsgebieden en de implementatie van de Omgevingswet meer afstemming vraagt. In het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) over waterzaken in de drie Noordelijke Provincies wordt hierover afgestemd.

De waterketen levert momenteel een vertegenwoordiger in de werkgroep Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) van het RBO. Het RBO heeft de taak het Rijk over de voortgang van de klimaatadaptatie te informeren. Dit gebeurt door gemeenten en waterschappen te raadplegen over de voortgang van hun klimaatadaptatie. De vertegenwoordiger stimuleert waar nodig de gemeenten om de stresstesten klimaatadaptatie uit te voeren en vormt de schakel tussen de gemeenten en de werkgroep DPRA.

Waar nodig zullen de provincies worden gevraagd om deel te nemen in de aanpak van de klimaatadaptatie en de implementatie van de omgevingswet (onderdeel water). De zorg voor voldoende strategische watervoorraden t.b.v. drinkwater, in eerste instantie een proces tussen de beide Provincies en de Waterbedrijven heeft nadrukkelijke raakvlakken met de waterketen, voor wat betreft waterbesparing, circulair gebruik of oppervlaktewater toepassingen voor industriewater.

COMMUNICATIE, EDUCATIE EN PARTICIPATIE

De communicatie wordt voortgezet. Door middel van nieuwsbrieven en de website worden zoveel mogelijk de direct betrokkenen binnen de waterketen, bestuurders, managers, medewerkers en externen op de hoogte gehouden van de activiteiten, projecten en voortgang.

Het educatieve project Mijn water in jouw klas blijft beschikbaar voor de scholen in gemeenten die daar nog geen gebruik van hebben gemaakt. De gemeenten schakelen hiervoor IVN natuur educatie in om het lesprogramma op de scholen te krijgen. Daarbij kan ook aandacht worden gegeven aan actuele thema's zoals medicijnresten, klimaatadaptatie (wateroverlast en droogte), drinkwatergebruik en waterkwaliteit.

Participatie wordt met de komst van de nieuwe omgevingswet steeds belangrijker bij integrale beleidsvorming en projecten. Dit raakt sterk aan het thema klimaatadaptatie. Vooral via dat spoor zetten we erop in om alle waterfacetten van klimaatadaptatie een plek te geven bij het ontwikkelen van een integrale werkwijze. Water en klimaatadaptatie zijn een logisch onderdeel van de omgevingsvisie.

5. FINANCIEN

Het uitvoeringsprogramma vormt een continuering van het waterketenakkoord. Dit betreft enerzijds de kosten voor het jaarlijkse regionale budget dat door alle partners wordt gefinancierd en anderzijds projecten die worden gefinancierd op projectbasis bij een deel van de partners: Meten en Monitoren, Gezamenlijk Gegevensbeheer en samenwerking met het Gegevensknooppunt Groningen.

Het benodigde regionaal budget wordt even als in de huidige situatie geraamd op € 200.000 excl. Btw. Hieronder vallen zowel de kosten voor de regionale coördinatie van het afronden van de bestaande opgaven als voor de nieuwe opgaven.

De raming van kosten per jaar voor het regionale budget

Onderdeel	Kosten excl. btw (€)
Regie	110.000
VGG	15.000
Bijeenkomsten: bestuurlijk en ambtelijk	6.000
Communicatie, website en nieuwsbrieven	1.500
Uniex, jaarlijkse monitoring	20.000
Stelpost voor incidentele projecten: cybercriminaliteit, duurzaamheid en Omgevingswet, personeelsplanning	20.000
Waterketenkaart	27.500
Totale kosten regionaal budget	200.000

Toelichting:

1. De verdeling van het jaarlijkse regionale budget is bepaald aan de hand van een evenwichtige verdeling tussen de verschillende partners. Hierbij is rekening gehouden met:

- a. Waterschappen: Noorderzijlvest en Hunze en Aa's globaal even groot gebied
- b. Waterbedrijven: Waterbedrijf Groningen globaal twee keer zo groot gebied als WMD.
- c. Gemeenten: verdeling onderling naar inwonertal met behulp van CBS-gegevens per 1/1/2018.
- d. Op basis van het bovenstaande wordt de volgende verdeelsleutel gehanteerd:
  - De gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe 62,5 %
  - Waterschap Noorderzijlvest 15%
  - Waterschap Hunze en Aa's 15%
  - Waterbedrijf Groningen 5%
  - WMD drinkwater 2,5%
  - Totaal 100%

2. Het saldo van een voorafgaand jaar wordt telkens toegevoegd aan de jaarbegroting. Hierdoor zijn de jaarlijkse kosten stabiel.

3. De bijdragen per partner worden jaarlijks in rekening gesteld door de Vereniging van Groninger Gemeenten en worden voor de waterbedrijven en de gemeenten verhoogd met btw. Deze organisaties kunnen de btw compenseren of verrekenen. De bijdragen voor de waterschappen worden niet verhoogd met btw omdat hier geen compensatie mogelijk is. In bijlage 6 zijn de bijdragen per partner aangegeven.

4. De bedragen van de projecten die op projectbasis worden gefinancierd zijn aangegeven in de projectbeschrijvingen in bijlage 5. Dit betreffen projecten die niet door alle partners worden gefinancierd.

Kader Samenwerking loont

Er zijn de afgelopen jaren heel wat samenwerkingsprojecten ontwikkeld, veelal in de clusters. Voorbeelden hiervan zijn het opstellen van Afvalwater-/ Watertakenplannen, gezamenlijke aanbesteding van riolinspecties, reliningsbestekken en baggerprogramma's. Dit komt de kwaliteit ten goede en door inbreng van gedeelde kennis verlaagt het de kwetsbaarheid. Het heeft ontegenzeggelijk kostenbesparingen opgeleverd. Voor de uitvoeringskosten is dat lastig te bepalen. Voor de voorbereidingskosten is dat evident: dat gaat om meer dan 50% besparing op uurkosten en kosten voor ingenieursdiensten, voor de regio als geheel heeft dit vele tienduizenden euro's bespaard.

Een ander voorbeeld van besparing is meten en monitoren. Op basis van theoretische aannames moest de gemeente Groningen ca. € 35 miljoen investeren in vermindering van overstorten. Door te meten kwam men er achter dat bepaalde aannames niet klopten, waardoor uiteindelijk met ca. € 15 miljoen aan investeringen het gewenste doel kon worden bereikt.

Nog een voorbeeld: in Anloo waren een groot aantal overstorten met veel vuil water. Via monitoring kreeg de gemeente Aa en Hunze inzicht in het functioneren van het rioolstelsel. De meest doelmatige oplossing bleek het vergroten van de capaciteit van het waterschapsgemaal, dat toch al gerenoveerd moest worden. Voorheen moest de gemeente voor de reductie van vuiluitworp een randvoorziening aan leggen of hemelwaterafvoer van de riolering af koppelen. De kosten hiervan variëren tussen de € 200.000,- en € 600.000,-. Door het nu als een gezamenlijk probleem te zien, bleven de kosten beperkt tot enkele duizenden euro's. De pompcapaciteit vergroten kost een fractie van de tonnen die we anders zouden besteden.

Tot slot een voorbeeld hoe door samenwerking de kennis tussen de deelnemende organisaties snel en eenvoudig kan worden gedeeld. Ook kan de kennis worden versterkt en dit draagt bij aan het verminderen van de kwetsbaarheid van de eigen organisatie. Ervaring leert dat door de regionale samenwerking een deelnemende organisatie al snel enkele duizenden euro's bespaart op haar opleidings- en ontwikkelbudget

Kortom: samenwerking loont!

Vraag niet wat de waterketen kan doen voor jou.

Vraag wat jij kan doen voor de waterketen.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: HUIDIGE WERKWIJZE EN EVALUATIE DOELEN 3K'S

ORGANISATIE

Het huidige waterakkoord van de Groninger- en Noord-Drentse gemeenten, de twee waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest en de twee waterbedrijven Waterbedrijf Groningen en WMD loopt van september 2014 tot 1 januari 2020. Dit akkoord is vastgelegd in de *Samenwerkingsovereenkomst WKGD* met als bijlage het *Uitvoeringsprogramma WKGD Fase 3* en het *Rapport Samenwerkingsmodel*. Dit akkoord komt voort uit het in 2011 gesloten Bestuursakkoord Water (BAW) tussen de VNG, UvW, IPO, Vewin en het Rijk. De opgave in het BAW en het regionale akkoord zijn in de Waterketen de drie doelen: kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid te verbeteren, afgekort de 3K's.

Vanaf 2015 is een netwerkorganisatie van start gegaan en deze is als volgt vormgegeven.

- Zeven clusters (van drie of vier buurgemeenten) richten zich op projecten en diensten die het beste op dit schaalniveau worden uitgevoerd. In de clusters worden door het waterteam bestaande uit waterprofessionals en onder leiding van de clustercoördinator, gewerkt aan deze projecten. In het cluster vindt verantwoording plaats aan de managers en de bestuurders van de gemeenten en waterschappen. NB: in het cluster Groningen, Haren en Ten Boer ook samen met het waterbedrijf.
- Een regionale regiegroep van managers die zich richten op projecten die we uitvoeren voor de hele regio.
- Een waterregisseur met ondersteuning van een communicatieadviseur.
- Een bestuurlijke klankbordgroep van vier bestuurders uit de verschillende organisaties.
- De Vereniging Groninger Gemeenten verzorgt onder leiding van de waterregisseur de administratie.

EVALUATIE DOELEN WATERKETEN 2015- 2020

De waterketen heeft drie doelen geformuleerd waar vanaf het begin van de samenwerking op wordt ingezet: verhogen van de Kwaliteit, verminderen van de Kwetsbaarheid en het verminderen van de Kostenontwikkeling: 3 K's.

Voor het meten van de voortgang op de 3K's wordt sinds 2014 gebruik gemaakt van de Basismonitor, dit model is ontwikkeld en aangereikt door de koepels (Unie van Waterschappen, Vewin, VNG). Door dit model te gebruiken zijn de scores ook met andere samenwerkingsverbanden te vergelijken.

KWALITEIT

Het onderdeel Kwaliteit betreft de uitvoering van het beheer. Het gaat over professioneel beheer en het verbeteren hiervan. De kwaliteit wordt gemeten op vijf onderdelen:

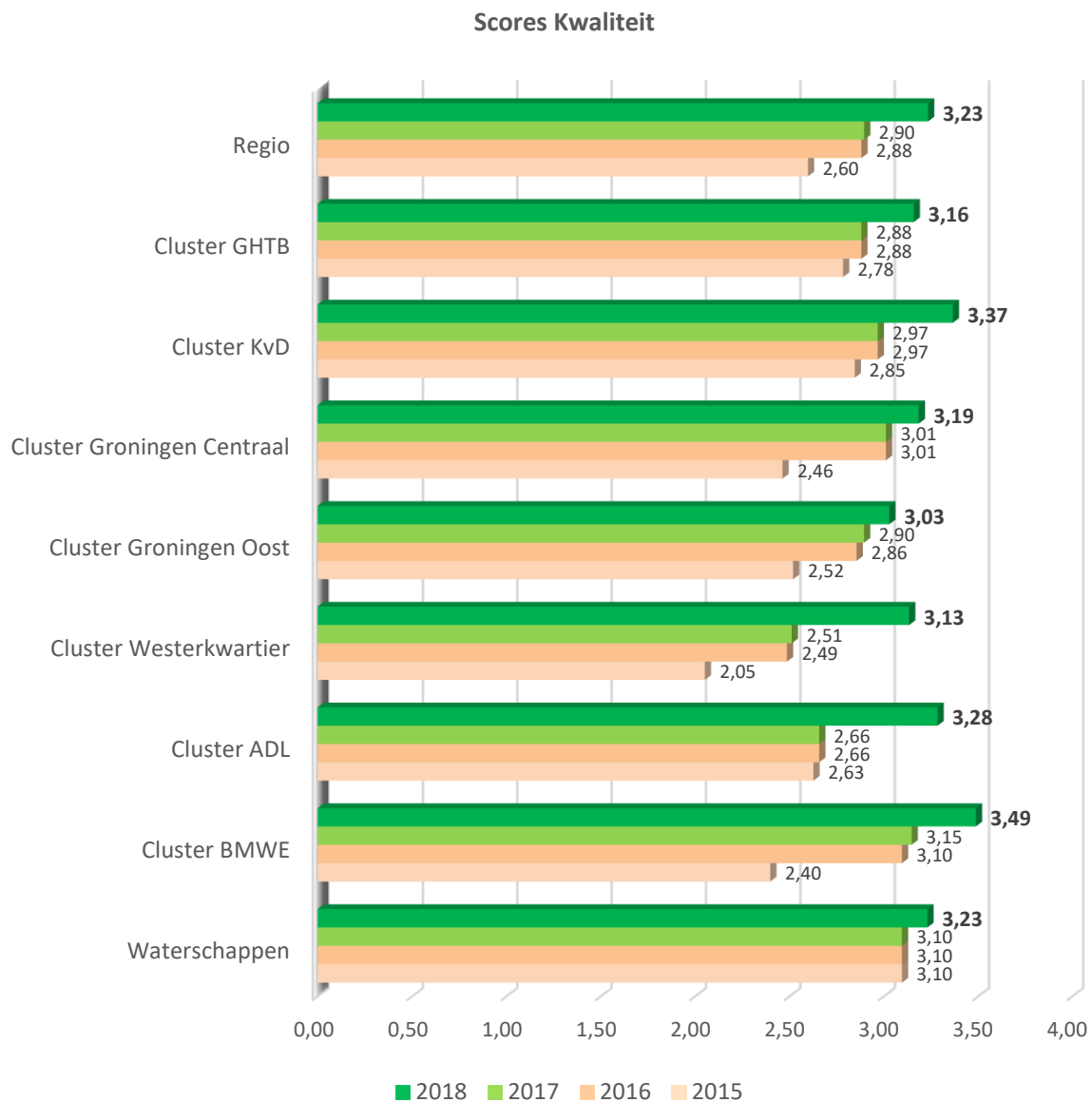
1. Inzicht huidig functioneren
2. Plannen en Ontwikkeling
3. In stand houden
4. Inzicht huidige toestand
5. Financieel Beheer

Voor ieder onderdeel zijn vragen bepaald, die meewegen in het resultaat van de kwaliteit. De vraag kan worden beantwoord met een score 1 t/m 4, waarbij 1 niet is en 4 volledig.

Op het gebied van Kwaliteit is de doelstelling een score van 3,3 in 2020. Het doel van 3,3 is tot stand gekomen in een gezamenlijke sessie in 2015 van waarbij de theoretische methodiek van de monitor is vertaald naar concrete resultaten. Bij het vaststellen van het doel is rekening gehouden met de doelmatigheid (afweging

kosten en kwaliteit: niet alles hoeft een “rapportcijfer 10” te zijn, dus ook geen 4 in dit kader). Daarnaast speelt de personele capaciteit ook een belangrijke rol in het behalen van een bepaald kwaliteitsniveau.

In onderstaande grafiek zijn de gemiddelde scores per cluster en voor de regio weergegeven van de jaren 2015 tot en met 2018.

Conclusie Kwaliteit

Het doel is in 2018 met een score van 3,2 al bijna gehaald. Het is belangrijk dit doel de komende jaren vast te houden.

KWETSBAARHEID (ROBUUSTHEID)

Om de robuustheid te kwantificeren wordt ervan uitgegaan dat de invulling van een werkproces robuuster is naarmate meer mensen een significant deel van hun tijd (4 uur per week of meer) aan dat werkproces besteden. Het vertrek van een collega kan dan beter door de andere medewerkers worden overgenomen en nieuwe medewerkers kunnen door hen worden ingewerkt. Een organisatie is nooit 100% robuust (in de monitor een score 4). Dat betekent dat er een logaritmisch verband is tussen de lijn van robuustheid en het aantal medewerkers dat een significant deel van hun tijd besteed aan een bepaald werkproces.

Er is onderscheid gemaakt in vijf verschillende werkprocessen die aansluiten bij de module Personeel uit de Leidraad Riolerings:

1. Strategie, beleid en planvorming
2. Vervanging, renovatie en nieuwaanleg
3. Onderhoud, reinigen, inspectie en beoordelen
4. Monitoring, beheer en analyse van data
5. Procesondersteuning (revisies, vergunningen, communicatie, afhandelen klachten)

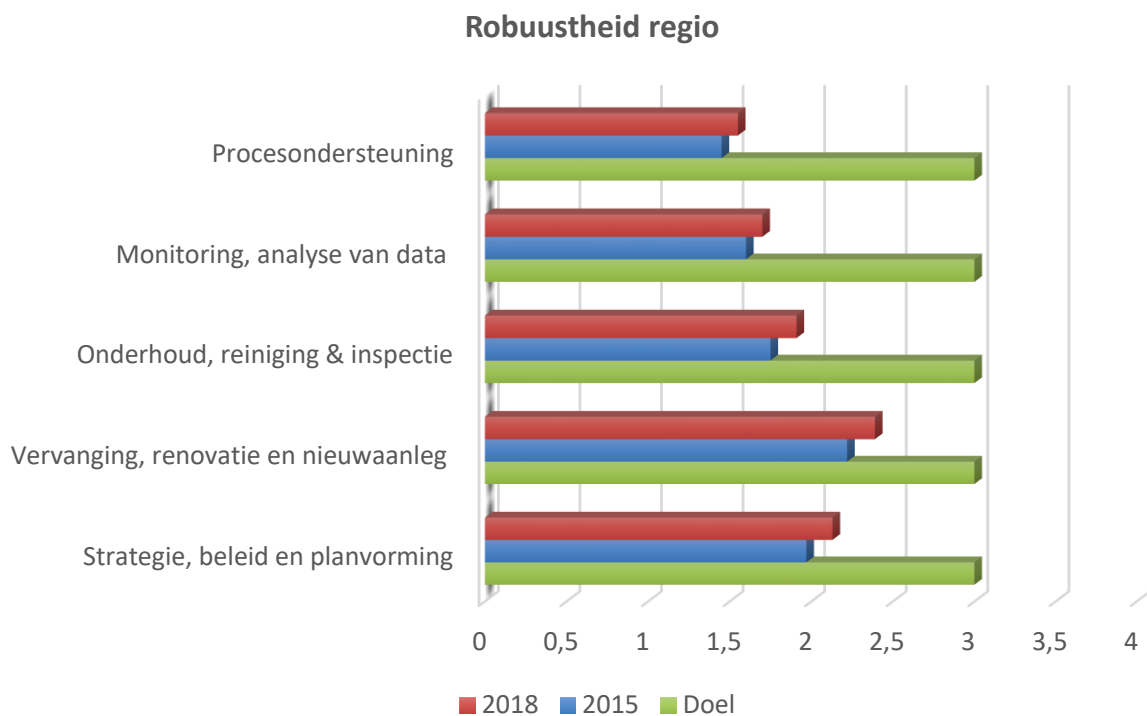
Bij 1 t/m 3 is lokale en specialistische kennis belangrijk, bij 4 en 5 is kwetsbaarheid minder snel aan de orde (kan sneller worden overgenomen). Dat betekent dat er onderscheid is gemaakt in de mate van weging.

Leeftijd en werkervaring spelen ook een rol in de mate van kwetsbaarheid. Bij minder dan vijf jaar werkervaring geldt er een factor 60% en bij een leeftijd van groter dan 60 jaar geldt een factor 75% (door kans op kennisverlies).

Samenwerking met andere organisaties telt mee in het vergroten van de robuustheid. Door samen te werken wordt kennis gedeeld en kunnen taken bij vertrek of ziekte eventueel (sneller) worden overgenomen. De samenwerking wordt in eerste instantie aangegeven met de mate van samenwerking, waarbij 1 niet is en 4 volledig, vervolgens moet de wijze waarop wordt samengewerkt ook worden gewaardeerd.

De samenwerking met het waterschap en het drinkwaterbedrijf telt mee in de Robuustheid van de gemeenten, maar de Robuustheid is verder een onderdeel dat alleen voor de gemeenten in de monitor is opgenomen. Door de omvang van de organisaties, is aangenomen dat er geen sprake is van kwetsbaarheid bij waterschappen en drinkwaterbedrijven.

In onderstaande grafiek is de huidige Robuustheid weergegeven versus de score uit 2015 en het gestelde doel in 2020.

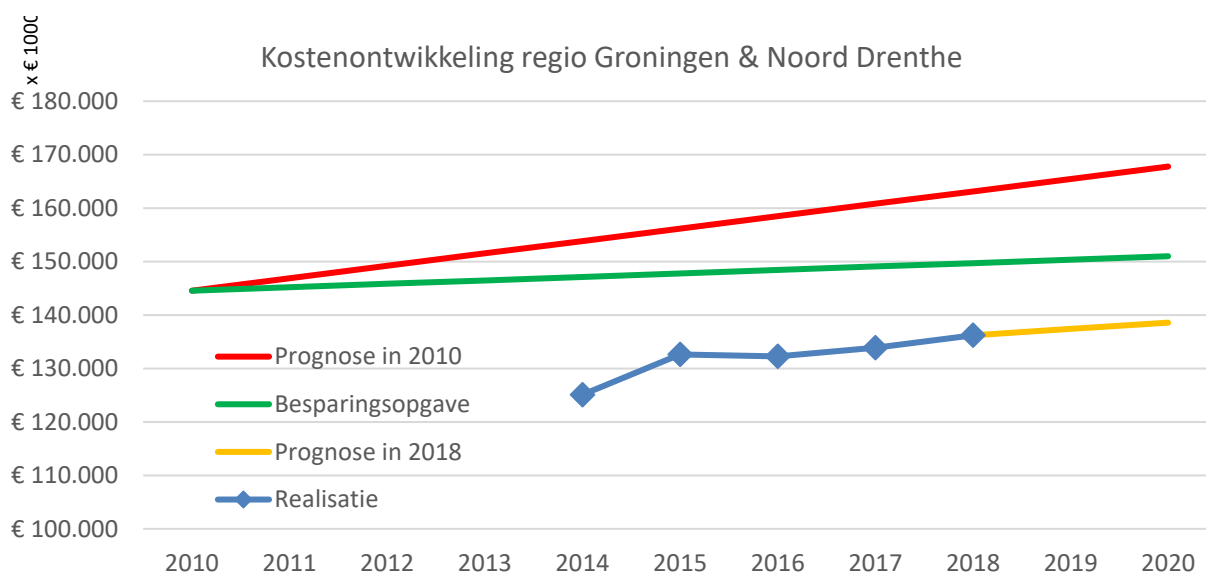
Conclusie kwetsbaarheid (robuustheid)

Het resultaat van de Robuustheid in 2018 is slechts minimaal toegenomen ten opzichte van 2015 en blijft daarmee achter op het gestelde doel. De toename is met name door de drie herindelingen en tevens een kleine verhoging in samenwerking door gezamenlijke projecten. Het doel is bepaald op een score 3. Bij een score 3 is door samenwerking in de regio en een formatie dat op niveau de gewenste Robuustheid aanwezig bij de gemeenten. De invloeden van de gemeentelijke herindelingen en de regionale projecten worden in 2019 verder onderzocht.

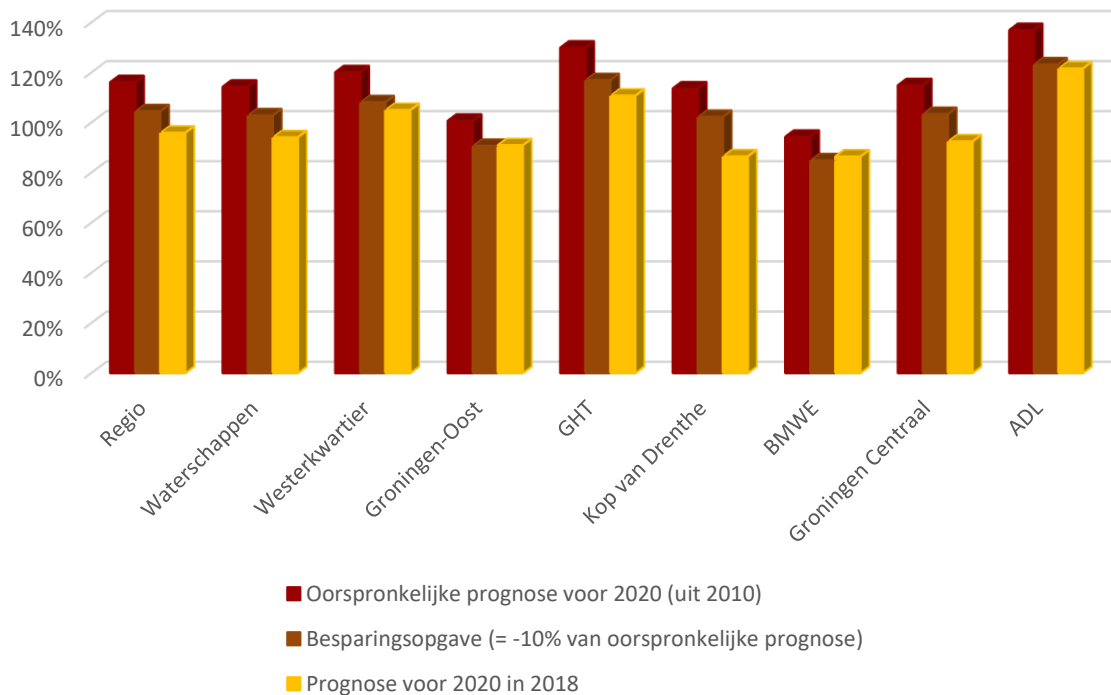

KOSTEN

Voor het onderdeel Kosten is de doelstelling vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (BAW). Dit betreft 10% minder meerkosten in 2020 in het beheer van de afvalwaterketen ten opzichte van de beschreven referentiesituatie wordt gerealiseerd. Voor regio Groningen & Noord Drenthe is deze besparing vastgelegd op € 14,9 miljoen per jaar vanaf 2020. Prijspeil 2018 is die besparing 16,8 miljoen (verschil tussen rode en groene lijn). De waterbedrijven hebben overigens een eigen kostenbesparingsopgave en deze laten een vergelijkbaar beeld zien.

In onderstaande grafiek is (in percentages) te zien hoe de regio, waterschappen en de clusters presteren op het gebied van Kosten. Het doel is dat de gele balk (=prognose in 2018 voor 2020) korter is dan de bruine balk (=besparingsopgave). De donkerrode balk is de oorspronkelijke prognose voor 2020 uit 2010. In deze grafiek is tevens zichtbaar hoe groot de oorspronkelijke stijging van kosten was. Zo blijkt dat voor 2 clusters de besparingsopgave uitkomt onder het niveau van kosten in 2010 (Groningen Oost en BMW).

Conclusie Kosten

In de regio wordt het doel van 16,8 miljoen ruimschoots behaald met een geprognosticeerde besparing van 29,2 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijke prognose uit 2010 voor het jaar 2020 (verschil tussen de rode en gele lijn).

ZES FOCUSPROJECTEN

Met zes focusprojecten werken we in onze regio gericht aan bovenstaande doelstellingen. Deze projecten zijn:

1. *Gezamenlijk Gegevensbeheer*, het project is nog niet af, eind 2018 participeren vier gemeenten. De bedoeling is dat we gegevens op een hoog niveau brengen en dat we met behulp van deze gegevens adviezen geven over onderhoud, renovatie en vervanging van het rioleringsareaal. De noodzaak is hiervoor bekrachtigd in het BAW-addendum.
2. *Metten en Monitoren*, waarbij waterschap Hunze en Aa's vanaf 2018 optreedt als faciliterende partij voor alle organisaties en dit project de komende vijf jaren uitwerkt. In 2019 en 2020 worden alle organisaties aangesloten op de centrale database en daarna volgt de advisering.
3. *Waterketenkaart*, van de waterkaarten van alle gemeenten maken we uiteindelijk één regionale Waterketenkaart. De doorontwikkeling naar een volledig werkend regionaal systeem zal nog een aantal jaren duren.
4. *Educatieproject*, het speciale lesprogramma *Ons Water in jouw Klas*, is en wordt door een groot aantal basisscholen afgenomen.
5. *Risico gestuurd beheer*, alle gemeenten passen een vorm van assetmanagement toe op het rioleringsareaal, waardoor ze alleen technisch afgeschreven riolering vervangen.
6. De eerste fase van project *Uniex* is afgerond. Met de financiële modellen kunnen we in de komende jaren de organisaties meer bewust maken van de overeenkomsten en verschillen en de invloed op de rioolheffingen.

BIJLAGE 2: CONTEXT VAN DE WATERSITUATIE IN 2019

De Waterketen in onze regio staat niet op zichzelf en is onderdeel van in 46 vergelijkbare Waterketens in Nederland. In deze bijlage komen een aantal landelijke opgaven en ontwikkelingen aan de orde die van invloed zijn op onze regionale Waterketen. Ook geven we de andere Waterketensamenwerkingen in Noord-Nederland aan.

DE STAAT VAN ONS WATER

De minister rapporteert jaarlijks de Tweede Kamer met de rapportage *De staat van ons water*. Hierin rapporteert ze alle wateraangelegenheden die in ons land spelen. Specifiek over de regionale samenwerking Waterketen van het BAW 2011 is het volgende opgenomen.

Regionale samenwerking in de Waterketen (pagina 15)

Gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven werken sinds 2011 samen in 49 regionale samenwerkingsverbanden. Hierin staan bevordering van de kwaliteit van de beheertaken, vermindering van de personele kwetsbaarheid en kostenbesparingen centraal. Er zijn regionale samenwerkingsplannen opgesteld en steeds meer regio's zijn aan de slag met het opstellen van gezamenlijke investeringsprogramma's. Ruimtelijke adaptatie aan klimaatverandering en implementatie van de Omgevingswet worden meegenomen in de visievorming en uitvoeringsprogramma's van de regio's

Conclusies lastenontwikkeling en doelmatigheidswinst (pagina 111 en 112)

De doelmatigheidswinst ligt in 2017 op circa 770 miljoen euro en is daarmee hoger dan de afgesproken doelstelling van 750 miljoen euro per jaar in 2020. Vooral gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven beperken de kostenstijging, onder meer door samenwerking, interne besparingen, verbeterd assetmanagement en gezamenlijke investeringsbeslissingen. Omdat de doelstelling tot op heden ruimschoots wordt gerealiseerd, ontwikkelen ook de heffingen voor burgers en bedrijven zich gematigder dan zonder het Bestuursakkoord Water het geval zou zijn geweest. De komende jaren wordt de monitoring van de doelmatigheidswinst voortgezet, om na te gaan of de doelmatigheidswinst boven de afgesproken waarde blijft. Ook de ontwikkeling van de geleverde prestaties blijft een belangrijk onderdeel in deze monitoring

Bron: *Staat van ons water*, mei 2018

De samenwerking levert dus veel op in de regio's: kosten worden bespaard waardoor heffingen zich gematigder ontwikkelen. En er zijn steeds meer regio's die aan de slag gaan met de nieuwe opgaven als gevolg van klimaatverandering.

INTERBESTUURLIJK PROGRAMMA (IBP)

Het IBP is een belangrijke leidraad voor het oppakken van in totaal negen maatschappelijke opgaven.

Voor de Waterketen is de eerste maatschappelijke opgave *Samen aan de slag voor het klimaat* de belangrijkste. Hierbij zet men in op klimaatmitigatie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Een samenhangende regionale visie en aanpak zijn hiervoor essentieel. Op het gebied van klimaatadaptatie hebben overheden in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie afgesproken de aanpak van het klimaatbestendig maken van de inrichting te versnellen.

VERLENGING BAW 2011 TOT 2022: ADDENDUM

<http://www.samenwerkenaanwater.nl/media/vh5684/AddendumBestuursakkoordWaterRAv3.pdf>

Landelijk is er grote tevredenheid over de werking van het bestuursakkoord. Nationaal en regionaal is de samenwerking verbeterd, met als belangrijk resultaat dat de kosten voor het waterbeheer beheersbaar blijven.

Nog niet alle doelen uit het BAW zijn gerealiseerd, maar ze zijn wel in zicht. Nieuwe ontwikkelingen vragen om een aantal aanvullende afspraken, om ervoor te zorgen dat Nederland ook in de toekomst de beschikking houdt over een veilig en duurzaam watersysteem. Zo maken de BAW-partners afzonderlijke afspraken over de onderwerpen klimaatadaptatie en waterkwaliteit (zie hieronder). In het addendum zelf staan nieuwe en hernieuwde afspraken over de volgende onderwerpen:

Samenvatting van de aanvullende afspraken:

- *Bruikbare en toegankelijke data en informatie*. Doel is om data en informatie-uitwisseling op orde te hebben.
- *Cybersecurity*. Doel is bedreigingen van digitalisering het hoofd bieden.
- *Samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven continueren*. Doel is om de samenwerking in de regio's voort te zetten voor vooral kwetsbaarheidsvermindering en kwaliteitsverhoging. Kostenbesparing blijft belangrijk.
- *Implementatie Omgevingswet*. Doel is om door samenwerking regionaal beleid op te stellen en maatregelen uit te voeren

---

BESTUURSAKKOORD KLIMAATADAPTATIE

Op 20 november 2018 is het nieuwe [Bestuursakkoord \(pdf, 4.4 MB\)](#) ondertekend door het Rijk en de koepels van gemeenten, provincies en waterschappen. Met de ondertekening geven deze partijen een impuls aan de aanpak van klimaatadaptatie en de uitvoering van de maatregelen zoals afgesproken in het [Deltaplan Ruimtelijke adaptatie](#). Daarvoor is 300 miljoen euro beschikbaar vanuit het Rijk, plus een even groot bedrag vanuit de decentrale overheden.

Voor de uitvoering van de klimaatadaptatie wordt verwacht dat de 49 werkregio's van de Waterketens hier mee aan de slag gaan. Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Noord (RBO Noord) monitort en rapporteert de voortgang aan het Rijk. RBO Noord heeft een aparte werkgroep Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) opgericht.

BESTUURSAKKOORD WATERKWALITEIT

Voor de waterkwaliteit is ook een apart bestuursakkoord in de maak. Denk hierbij aan vervuiling van het water door bestrijdingsmiddelen en medicijnresten. Vooral het laatste is belangrijk voor de Waterketen. Medicijnresten verdwijnen via het toilet in de (afval)Waterketen en komen in toenemende mate in het oppervlaktewater. Door betere voorlichting aan bewoners, een betere inzamelstructuur en tot slot betere zuiveringstechnieken voorkomen we dat medicijnresten in het milieu komen.

VOORTZETTING SAMENWERKING 46 REGIONALE WERKREGIO'S

In Nederland wordt binnen ca. 46 regio's actief samengewerkt binnen de Waterketen. Op enkele uitzonderingen na betreft het regionale samenwerkingsverbanden waar men door bestuurlijke afspraken samenwerkt. De grenzen van de regionale samenwerkingsverbanden zijn bepaald door de grenzen van zuiveringskringen en/of gemeentegrenzen. In Noord-Nederland (Fryslân, Groningen en Drenthe) zijn vier samenwerkingsverbanden.

1. Groningen en Noord-Drenthe: de samenwerking beschreven in dit rapport.
2. Noordelijke Vechtstromen (Zuidoost Drenthe en Noordoost Overijssel), de huidige samenwerking loopt tot 2021. Ambtelijk verwacht men dat deze zich voortzet.
3. Fluvius (Midden en Zuidwest Drenthe en kop van Overijssel), samenwerking vanaf 2012 en ambtelijk verwacht men dat deze zich voortzet. Klimaatadaptatie is toegevoegd.
4. Fryslân: de samenwerkingsafspraken lopen tot 2021 en zijn verbreed met klimaatadaptatie.

SAMENVATTING CONTEXT WATERSITUATIE

- De prestaties van de regionale Waterketensamenwerking worden ook de komende jaren gemonitord
- Regionale samenwerking is een belangrijke pijler van het IBP.
- Het BAW 2011 is verlengd tot 01-01-2022 met nadruk op kwaliteit en kwetsbaarheid.

- Het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie gaat uit van medewerking van de werkregio's.
- Er worden nog bestuurlijke afspraken gemaakt over waterkwaliteit.

BIJLAGE 3 RESULTATEN SONDERINGSRONDE EN DE BESTUURLIJKE BIJEENKOMST

In de tweede helft van 2018 heeft de regiegroep met een sonderingsronde de samenwerking gepeild bij de organisaties.

AANTAL RESPONDENTEN SONDERINGSRONDE

Alle 28 partners hebben gereageerd op de vragenlijsten. Hiermee hebben we een goed beeld van de huidige samenwerking en de wensen voor een nieuwe samenwerking.

VRAAG OVER BEREIKTE DOELEN 3 K'S

De partners zijn tevreden over de bereikte kostenbesparing en de verbeterde kwaliteit van werken. Dit geldt in mindere mate voor de vermindering van de personele kwetsbaarheid van de partners.

Er zijn handvatten en modellen aangereikt om kostenbesparing en kwaliteitsverbetering in de eigen organisaties door te voeren (bijvoorbeeld de projecten Risico gestuurd beheer en Uniex). De concrete voordelen van twee grote regionale samenwerkingsprojecten (Gegevensbeheer en Meten en Monitoren) moeten de komende jaren nog tot uiting komen.

VRAAG OVER NIEUW WATERAKKOORD NA 2020

De overgrote meerderheid wil zonder meer een nieuw akkoord. Er zijn twee nee-stemmers. Er is verder één *weet niet stemmer*.

VRAAG OVER UITVOERING DOOR HUIDIGE WATERKETEN EN VRAAG OVER UITVOERING DOOR DE HUIDIGE UITVOERINGSSTRUCTUUR

Twee derde deel zegt bij de eerste vraag ja en bij de tweede vraag zegt slechts een derde deel ja. Bij deze twee vragen zijn de meeste toelichtingen gegeven. Hieronder een compilatie en rubricering van de gemaakte opmerkingen.

WATERKETEN

Drie organisaties spreken de wens uit voor een regionaal klimaatakkoord waar de Waterketen een onderdeel in is.

Twee organisaties ervaren de samenwerking nu niet als ondersteunend en wil nog een goede evaluatie. Zij stippen aan dat vanwege de brede context (wegen/groen/riool) een specifieke watertaakgroep geen goede oplossing is. Een organisatie heeft goede ervaringen met het werken in clusters. Noemt als voorbeeld de samenwerking met Groningen in Waterpas. Een organisatie vindt de samenwerking in de regio en clusters moeilijk te doorgronden, maar wil wel weer een gestructureerde vorm van samenwerking. Een andere organisatie vindt dat het eigen belang ook altijd van belang blijft.

PARTNERS

Deelname van de provincie wordt genoemd door drie organisaties.

BESTUUR

Veel partners vinden de bestuurlijke component onvoldoende. Dit komt door te weinig urgentiebesef en veel bestuurswisselingen, en er is meer betrokkenheid nodig. De gevolgen van de gemeentelijke herindeling wordt ook veel genoemd als reden voor een gewijzigde opzet. Een organisatie noemt specifiek een bestuurlijke stuurgroep als oplossing.

REGIEGROEP/WATERREGISSEUR

Drie organisaties vinden de huidige samenwerking te stroperig.

Een organisatie vraagt zich af of een eenhoofdige regie in de toekomst moet worden gehandhaafd. Een ander noemt een kleine beheerorganisatie met sleutelfunctionarissen voor het klimaatvraagstuk. Weer een ander heeft bedenkingen bij de rol van de waterregisseur.

STELLING OVER REGIONALE SAMENWERKING ALS EEN WAARDE OP ZICH

Het overgrote deel van de partners is het met deze stelling eens. Een organisatie vindt dat de regio alleen voor specifieke onderwerpen meerwaarde heeft. Verder wordt door verschillende partners opgemerkt dat samenwerken altijd wel een doel moet hebben.

GEVRAAGDE RANGSCHIKKING ONDERWERPEN WATERKETEN

Nieuwe onderwerpen die zijn genoemd ten opzichte van het oude akkoord uit 2014: klimaatadaptatie, Omgevingswet en duurzaamheid. En verder continuering van 3K's, meten en monitoren, gegevensbeheer, educatie en communicatie. 14 partners noemen nog waterkwaliteit en integratie met het totale watersysteem. Een organisatie voegt de onderwerpen zoetwaterbeschikbaarheid en het uitbouwen van de relatie met het RBO.

NR	ONDERWERP	X GENOEMD
1	KLIMAATADAPTIE	25
2	KWALITEIT VERBETEREN	23
3	KOSTEN BESPAREN	23
4	KWETSBAARHEID VERLAGEN	19
5	OMGEVINGSWET	18
6	DUURZAAMHEID	17
7	METEN EN MONITOREN	17
8	GEGEVENSBEHEER	16
9	EDUCATIE EN COMMUNICATIE	14
10	TOTAAL WATERSYSTEEM TOEVOEGEN	14
11	WATERKWALITEIT TOEVOEGEN	14
12	ORGANISATIE WKGD BEHOUDEN	12

VRAAG OVER OVERIGE IDEEËN

Bij deze vraag benadrukken de partners veelal de eerder gemaakte opmerkingen die hierboven staan aangegeven. Nieuwe opmerkingen zijn:

- Meer themabijeenkomsten.
- Educatie ook voor voortgezet onderwijs.
- Clusters in Oost Groningen als gevolg van herindeling veranderen.

RESULTATEN BESTUURLIJKE BIJEENKOMST

Deze bijeenkomst werd bezocht door 18 bestuurders. Met de digitale quiz *Kahoot* zijn richtingen en meningen gevraagd. Het resultaat is hieronder vermeld.

VRAAG OVER DE RESULTATEN VAN DE HUIDIGE WATERKETEN

De reacties lagen in lijn met de reacties uit de sonderingsronde. Hoewel de aanwezige bestuurders positiever waren over de bereikte resultaten van kwetsbaarheid en de uitvoeringsstructuur.

Vragen over de toekomst van de nieuwe waterketen na 2020

- Installeren van een bestuurlijke regiegroep: twee derde was voor.

- Meer bestuurlijke bijeenkomsten houden: de meerderheid was voor.
- Provincie toevoegen aan de partners: de meerderheid was voor.
- Bewonerspanel oprichten: meerderheid was tegen.
- Communicatie alleen richten op professionals en bestuurders: meerderheid was voor.
- Duurzaamheid en klimaatadaptatie toevoegen: op één partner na was iedereen voor.
- Waterketen verbinden met ruimtelijke ordening: allen waren voor.
- Veel meer geld investeren in kennisvermeerdering: de meerderheid was het hiermee oneens. Kennisvermeerdering financieren vanuit scholingsbudgetten eigen organisaties.
- All-in concept of cafetariamodel: nadruk op all-in maar mogelijkheid voor meer of minder moet aanwezig zijn.
- Vaste jaarbegroting: uitslag 50-50

AFSLUITENDE CONCLUSIE BESTUURLIJKE BIJEENKOMST

Meer bestuurlijke regie op de samenwerking maar wel met een lichte constructie, dus geen gemeenschappelijke regeling. De onderwerpen klimaatadaptatie, duurzaamheid en verbinden met ruimtelijke ordening toevoegen.

BIJLAGE 4 TOEKOMSTIGE ORGANISATIE

In de basis continueren we de bestaande samenwerkingsvormen. Als gevolg van de gemeentelijke herindeling, de vraag om slagvaardiger werken in de regio en een sterkere bestuurlijke relatie voeren we enkele veranderingen door. Hieronder staan de bestaande en nieuwe organisatieonderdelen en de veranderingen daarin.

ORGANISATIEONDERDELEN WATERKETEN

Onderdeel	Breed bestuurlijk overleg (bestaand)
Samenstelling	Portefeuillehouders alle gemeenten, waterschappen en directieleden waterbedrijven
Taken en Verantwoordelijkheden	Informatie over voortgang, meningen en richtingen peilen voor besluiten en benoemen van vertegenwoordigende bestuurders in (nieuwe) stuurgroep.
Frequentie (nieuw)	Jaarlijks twee bijeenkomsten in voorjaar en najaar (in plaats van één bijeenkomst)

Onderdeel	Bestuurlijke klankbordgroep (bestaand)
Samenstelling	Vervalt
Taken en verantwoordelijkheden	Vervalt
Frequentie	Vervalt

Onderdeel	Stuurgroep (nieuw)
Samenstelling	Vier gemeentelijke bestuurders (bij voorkeur evenwichtig en evenredig verdeeld over de regio) Een bestuurder waterschap Een bestuurder waterbedrijf Een voorzitter Een waterregisseur
Taken en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • Invullen rol van opdrachtnemer vanuit het 'bestuurlijk kader' van het uitvoeringsprogramma en daarbij verantwoordelijk voor het omzetten van samenwerkingsdoelen naar organisatie (inrichting) en sturing op de uitvoering en realisatie van resultaten; • Opdrachtgever van de Waterregisseur in de sturing op de samenwerkingsdoelen; • Verantwoordelijk voor de sturing op diensten en projecten en de voortgang en resultaten van de samenwerking; • Aansturing van de Waterregisseur waar het gaat om inhoudelijk advies, bedrijfsmatig samenwerken en veranderkunde.
Frequentie	Vier bijeenkomsten per jaar

NB: Voor de invulling van de ambtelijke organisatie gaat de huidige regiegroep in samenspel met clustercoördinatoren en in afstemming met de leden van de klankbordgroep bestuurders dit nader werken. Uitgangspunten: pragmatisch, praktisch, gericht op uitvoering, wendbaar, etc.

BIJLAGE 5: UITVOERINGSPROGRAMMA

In deze bijlage vindt u een nadere uitwerking van de in hoofdstuk 3 beschreven doelen.

Doel 1 – Versterken duurzaamheid	
Trekkers	Nader te bepalen
Waarop gebaseerd	Duurzaamheid moet worden versterkt in beleid en projecten. In 2023 moet er een helder beeld zijn van de mogelijkheden van energiebesparing, minimale inzet van chemicaliën, optimale afstemming van milieutechnisch functioneren van riolering in relatie tot afstelling van gemalen en zuiveringen. Er is in 2023 een agenda gereed voor energiebesparing en -opwekking (riothermie en aquathermie), terugwinning van grondstoffen, drink- en industriewater en circulaire inrichting van de waterketen. Duurzaamheid is rand- voorwaardelijk bij de implementatie van maatregelen voor klimaatadaptatie en voor de integrale invoering van de omgevingswet.
Succesfactoren	De Circulaire inrichting van de waterketen draagt bij aan de oplossing van het klimaatvraagstuk, zorgt voor innovatie en werkgelegenheid.
Schaal van samenwerking	Regio/ zuiveringskringen. De aanpak is regionaal. Het ontwikkelen van een koers naar circulair zal per zuiveringskring om maatwerkoplossingen vragen, waarbij gehanteerde technieken op verschillende plaatsen terugkomen. We stemmen hierin goed af met de Regionale Energie Strategie.
Te boeken winst/ resultaat	Ten aanzien van duurzaamheid staat het principe van maatschappelijk meest verantwoorde kosten voorop: investeringen moeten op de lange termijn renderen en moeten in die zin duurzaam zijn. In een op te stellen duurzaamheidsagenda voor de waterketen wordt een duidelijke koers uitgezet.
Planning globaal	2020-2022 Onderzoeken/ verzamelen/ uitwerken ontwikkelingsperspectief duurzame/ circulaire waterketen. 2023 Agenda met programma, taakverdeling, inzet, kosten 2023-2024 Uitvoering pilotprojecten, voorbereiden uitrol in zuiveringskringen
Geraamde kosten	€ 50.000,- excl. btw, uitvoering in meerdere jaren.
Dekking	Regionale financiering waterketen samenwerking

Doel 2 Verminderen kwetsbaarheid: Strategische personeelsplanning waterketenmedewerkers	
Trekkers	N.t.b.
Waarop gebaseerd	Het verminderen van de personale kwetsbaarheid is een belangrijke opgave uit het waterakkoord. Ondanks de schaalvergroting door herindeling en het vormgeven aan personele samenwerking door middel van meten en monitoren en gegevensbeheer blijft de situatie kritisch. Door vetrekkende medewerkers en krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om kennisniveau, competenties en capaciteit op orde te houden. Uit het RIONED-onderzoek naar de branchestandaard blijkt dat er in kennisniveau en competenties veel leemtes zijn op een fors aantal kennisgebieden. Dit verschilt per organisatie. In andere samenwerkingsverbanden zoals Vechtstromen worden deze problemen deels opgelost door personeelsuitwisseling.
Succesfactoren	Door waterketenmedewerkers meer in te zetten op hun specifieke kennis en competenties en daarbij over de bestuurlijke grenzen heen kijken, levert per organisatie meer kennis en kunde op. Hierdoor neemt de kwaliteit van het beheer toe, is vervanging beter mogelijk en krijgen medewerkers de ruimte om te groeien.
Schaal van samenwerking	Regio: alle gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven participeren.

Te boeken winst/ resultaat	Op basis van het RIONED-onderzoek naar de branchestandaard en de capaciteitsramingen van de gemeentelijke rioleringsplannen wordt een strategisch personeelsplan voor de waterketenmedewerkers opgesteld. Op basis hiervan wordt een personeelspoule samengesteld en worden leemtes in kennis, competenties en capaciteit waar mogelijk opgevuld.
Planning globaal	2020 inventarisatie 2021 Strategisch personeelsplan 2021-2024 Aansturing personeelspoule door werkgroep van managers
Geraamde kosten	€ 20.000,- excl. Btw; Looptijd meerdere jaren
Dekking	Regionale financiering waterketen samenwerking

Doel 2 en 3– Verbeteren kwaliteit en verminderen kwetsbaarheid: Meten en Monitoren	
Trekkers	Kees van Nes (projectleider) en André Hammenga (technoloog)
Waarop gebaseerd	Het hebben van een regionaal meet- en monitoringssysteem waarmee alle meetdata van zowel de rioleringswerken als van de zuivering technische werken in onze regio centraal wordt ingezameld in een data-analyse-systeem. De data wordt vervolgens gecontroleerd en gevalideerd zodat met zuivere en juist data wordt gewerkt. En na deze stap worden de gegevens door een waterketentechnoloog geanalyseerd en geïnterpreteerd. Het Meet- en Monitoringssysteem geeft de unieke mogelijkheid om als partners gezamenlijk te werken onder leiding van deskundigen aan verbetering van de waterketen. Drinkwaterverbruik gegevens (op buurtniveau) geven de mogelijkheid om verkeerde rioolaansluitingen op te sporen (afvalwater of regenwaterriolering).
Succesfactoren	De analyse mondt uit in adviezen aan de verschillende gemeenten en waterschappen voor het verbeteren van de kwaliteit van de meetgegevens en om de werking van de keten binnen de zuiveringskring te optimaliseren. Ook de gevolgen van nieuwe opgaven van bijvoorbeeld klimaatadaptatie worden in het systeem inzichtelijk gemaakt.
Schaal van samenwerking	Regio: alle gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven (alleen inbreng drinkwatergegevens) participeren. Een begeleidingsgroep bestaande uit waterprofessionals en ICT-deskundigen wordt frequent geïnformeerd door het projectteam van Hunze en Aa's. De financiële administratie wordt verzorgd door de waterregisseur en de Vereniging van Groninger gemeenten.
Te boeken winst/ resultaat	Inzicht in het verbeteren van de kwaliteit van de data. Inzicht in de praktische werking ten opzichte van het theoretische model. Inzicht in de waterbalans in een zuiveringskring. Inzicht in de juiste werking van pompen, gemalen en overstorten. Advisering aan gemeenten en waterschappen zodat de juiste investering wordt gedaan met vermindering van faalkosten. Milieutechnische verbeteringen: verminderen energiekosten pompen, verminderen riool overstorten, verbeteren werking R.W.Z.I., opsporen verkeerde aansluitingen. Inzicht in de (rest)capaciteit van de riolering gelet op de gevolgen van hevige regenval.
Planning globaal	2020 en verder: proactieve advisering over inzicht in werking, optimalisatie en calamiteiten 2021 Alle deelnemers zijn aangesloten 2021 onderzoek mogelijkheid opsporen verkeerde rioolaansluitingen m.b.v. drinkwatergegevens. 2024 Evaluatie project
Geraamde kosten	€ 308.000,- excl. Btw per jaar; Looptijd 5 jaar, vanaf 1 juli 2018; daarna evaluatie.

Dekking	Projectfinanciering waterketen samenwerking :80% gemeenten (w.v. 25% vast en 75% variabel m.b.v. aantal rioleringsaansluitingen) 20% waterschappen
----------------	--

Doel 2 en 3– Verbeteren kwaliteit en verminderen kwetsbaarheid: Gezamenlijk gegevensbeheer	
Trekkers	Dries Jansma (projectleider)
Waarop gebaseerd	<p>Betrouwbare informatie vormt de basis voor de juiste beslissingen. Zo kan onjuiste informatie leiden tot slechte keuzes en beslissingen en tot extra kosten.</p> <p>Het hebben van een actuele, betrouwbare en complete (ABC) informatie van het rioleringsareaal is het fundament van het werken van de rioolbeheerder, het Meet- en Monitoringssysteem en de Waterketenkaart.</p> <p>De rioolbeheerder heeft deze gegevens nodig voor het bepalen van zijn onderhoudsstrategie en renovatie en vervangingsbeslissingen (assetmanagement)</p> <p>Het Meet en Monitoringssysteem verliest aan waarde wanneer daar geen ABC-gegevens mee gemoeid zijn.</p> <p>En de Waterketenkaart is onbetrouwbaar als de kaartgegevens niet kloppen.</p> <p>De uitwisseling van ABC-gegevens in het landelijke format (GWSW en DAMO) is verder een speerpunt in het Addendum van het bestuursakkoord water.</p>
Succesfactoren	<p>ABC-gegevens bij elke gemeente mondt uit in adviezen aan de rioolbeheerder voor renovatie, onderhoud en tijdige vervanging van rioleringsonderdelen.</p> <p>Het GWSW proof maken van de rioleringsgegevens zorgt voor professionele uitwisseling met de Waterketenkaart en het Meten en Monitoringssysteem.</p> <p>Ook de gevolgen van nieuwe opgaven van bijvoorbeeld klimaatadaptatie worden opgepakt omdat er betrouwbare hydraulische berekeningen worden uitgevoerd.</p>
Schaal van samenwerking	<p>Regio: alle gemeenten kunnen participeren.</p> <p>Een team van water- en beheerprofessionals uit Het Hogeland en de gemeenten van Groningen-Oost werken met ondersteuning van externe deskundigen onder leiding van de projectleider aan het ABC proof maken van de gegevens in deze gemeenten. Het projectteam werkt wekelijks twee dagen samen in het voormalige gemeentehuis van Bedum. De resultaten van deze pilot zijn succesvol. De komende tijd wordt overlegd met de andere gemeenten in hoeverre de samenwerking wordt uitgebreid. De financiële administratie wordt verzorgd door de waterregisseur en de Vereniging van Groninger gemeenten</p>
Te boeken winst/ resultaat	<p>Een actueel, betrouwbaar en compleet databestand van het rioleringsareaal.</p> <p>Een databestand dat uitwisselbaar is met databestanden van andere organisaties.</p> <p>Inzicht werkwijze andere gemeenten met betrekking tot keuzen in onderhoud en vervangingsstrategie zodat gekozen kan worden voor het optimum.</p> <p>Onafhankelijke adviezen over onderhoud, renovatie en vervanging en daarbij potentieel grote besparing ten opzichte van ongewijzigde werkwijzen.</p> <p>Betrouwbare input voor waterketenkaart en meet- en monitoringssysteem.</p> <p>Effectieve inzet van schaars personeel in projectteam GGB en optimaal gebruik maken elkaar kennis en ervaring.</p>
Planning globaal	<p>2020 en verder: advisering over levensduur en vervangingsmaatregelen</p> <p>2021 Alle gemeenten die willen deelnemen zijn aangesloten</p> <p>2024 Evaluatie project</p>

Geraamde kosten	€ 90.000,- excl. btw per jaar voor algemene kosten van het project. Afname/vergoeding uren projectteamleden buiten beschouwing gelaten.
Dekking	Projectfinanciering door deelnemende gemeenten.

Doel 2 en 3– Verbeteren kwaliteit en verminderen kwetsbaarheid: Waterketenkaart

Trekkers	André Hammenga (projectleider)
Waarop gebaseerd	<p>Voor iedere gemeente in Groningen en Noord-Drenthe is een “Waterkaart” gemaakt waarop alle waterobjecten zijn weergegeven. De watergegevens van het waterschap en de gemeente komen op de deze kaart samen. Bij het vormgeven van deze kaart werden de waterzaken voor de partners over en weer inzichtelijk en konden fouten worden hersteld. Met behulp van deze waterkaart zijn de waterprofessional in staat de totale werking van het watersysteem helder en duidelijk te doorzien en worden problemen en verstoringen eenvoudiger en sneller opgelost. Water houdt zich echter niet aan organisatiegrenzen en er zijn veel meer interne (bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, wegenbeheerder) en externe (Het Rijk, de provincie, inwoners, bedrijven) partijen die de informatie op deze waterkaart willen gebruiken. Bijvoorbeeld voor het doen van vergunningaanvragen, de klimaatmaatregelen of planologie. De Omgevingswet vraagt om tijdige en toegankelijke gegevensverstrekking op basis van actuele gegevens. Ook moet de informatie voor de uitwisseling met derden voldoen aan landelijke normen en standaarden. In aansluiting op landelijke ontwikkelingen met betrekking tot het uitwisselen van data (BAG, BGT, PEDOK, Klimaatatlas), de toepassing van nieuwe technieken voor open datastructuren en de risico’s voor cybercriminaliteit is een nieuw project gestart. De waterkaarten voegen we samen in een “regionale waterketenkaart”. We zorgen ervoor dat de bronhouders (gemeenten en waterschappen) regelmatig aangepaste en nieuwe gegevens leveren, zodat de actualiteit en de betrouwbaarheid is gewaarborgd. Tevens zullen de gegevens moeten voldoen aan de landelijke standaarden (GWSW/Aquo), zodat we dezelfde taal spreken. Bijvoorbeeld, we spreken op de kaart allemaal over een “rioolgemaal” en niet over een “rioolpompstation” of een “rioolpersgemaal”. Op termijn kunnen de gegevens van het project “Meten en Monitoren” worden toegevoegd aan de waterketenkaart zodat deze informatie op een snelle en toegankelijke manier wordt uitgewisseld. Voor de uitwisseling en samenvoegen van de waterkaart tot een waterketenkaart werken we samen met het Gegevens Knooppunt Groningen (GKG), dit is een ander regionaal initiatief. Het GKG borgt een veilige en betrouwbare uitwisseling én schept de unieke mogelijkheid om de watergegevens te combineren met andere data: bodem, geluid, energie en de uitgevoerde klimaat stresstesten.</p> <p>Het GKG wordt momenteel gedragen door een groot aantal bronhouders in de provincie Groningen en naar verwachting neemt dit aantal de komende jaren toe. De partners die (nog) geen bronhouder zijn noemen we participanten en zij doen alleen mee voor het thema waterketenkaart.</p>
Succesfactoren	Voor de uniforme uitwisseling van gegevens is het noodzakelijk dat iedere gemeente en waterschap de brongegevens heeft gestandaardiseerd volgens landelijke standaarden (GWSW en AQUO) en ter beschikking stelt via een zogenaamde (open) webservices portaal. Het is van belang dat iedere gemeenten en waterschap in de eigen bronbestanden de gegevens op een voldoende hoog kwaliteitsniveau heeft of gaat brengen (bijvoorbeeld door het regionale project gezamenlijk gegevensbeheer). De informatie op de kaart regelmatig wordt geactualiseerd (dagelijks, maandelijks of per kwartaal).
Schaal van samenwerking	Regio: alle gemeenten en waterschappen. Een regionale projectgroep bestaande uit waterprofessionals werkt aan de waterketenkaart. Gemeenten kunnen zo nodig externe ondersteuning inhuren. Een drietal sub werkgroepen werkt aan deelonderwerpen: Standaardisatie GWSW/Aquo, Keuze en inrichting Open data portaal en kenniskring water (wat vraagt de klant aan informatie).

Te boeken winst/ resultaat	Inzicht in de totale werking en samenhang (ondergronds en bovengronds) van het watersysteem. Integrale afstemming tussen bronhouders, Informatiebron inwoners en input voor bedrijven, Input voor het maken van stedelijke en ruimtelijke plannen. Input voor Inzicht in stresstesten en input voor klimaatmaatregelen. Informatie voor ruimtelijke ordening, (grensoverschrijdende) waterhuishouding in zowel stedelijk als landelijk gebied, inzicht in het rioolstelsels en bemalingsgebieden, inclusief de overstorten, de rioolpersleidingen en rioolgemaal.
Planning globaal	Regulier beheer
Geraamde kosten	€ 27.500,- excl. Btw per jaar voor projectleiding. € 45.000,- excl. btw per jaar voor samenwerking met GKG
Dekking	Projectleiding: regionale financiering waterketen samenwerking. Samenwerking GKG: participanten.

Doel 4 – Beheersing kostenontwikkeling	
Trekkers	Diane Schepers
Waarop gebaseerd	<p>Het inzetten van het uniform exploitatiemodel (UNIEX) als middel om de kostenontwikkeling te monitoren tot 2025 zal leiden tot actuele en vergelijkbare cijfers waarop gestuurd kan worden. De uitgangspunten zijn benoemd, prognoses daarop zijn actueel en verschillen en overeenkomsten zijn in beeld. Dit geeft een realistisch actueel beeld van de ontwikkeling van kosten, naast inzicht in de ontwikkeling van de rioolheffing.</p> <p>UNIEX geeft een transparante opbouw van kosten voor iedere gemeente. Het leidt tot het delen van inhoudelijke kennis, waarmee kosten bespaard kunnen worden door van elkaar te leren en het beste over te nemen. Dat geeft tevens een plus op het vlak van kwaliteit en robuustheid.</p> <p>Eenzijds zijn de directe kosten in beeld. Anderzijds zijn de indirecte kosten benoemd en zijn effecten van bestuurlijke keuzes in beeld. Nieuwe opgaven voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie worden apart benoemd, zodat hier ook inzicht ontstaat onderling en van elkaar kan worden geleerd.</p> <p>Daarnaast: invullen landelijk monitor</p>
Succesfactoren	<p>Het is van belang dat iedere gemeente het uniform exploitatiemodel actueel houdt. Deze gegevens worden jaarlijks opgevraagd en geanalyseerd. In het project dat in 2019 wordt uitgevoerd zal ook de structuur van beheer & onderhoudskosten worden geharmoniseerd en worden vergeleken. Dat leidt tot nog meer inzicht en mogelijk snelle besparingen.</p> <p>Voor de waterschappen is op landelijk niveau regulier een benchmark waar veel gegevens worden vergeleken. Voor de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's onderling is het interessant om de hoogste 10 kostenplaatsen met elkaar te vergelijken en grote verschillen verder uit te zoeken.</p>
Schaal van samenwerking	Regio – jaarlijkse afstemming met alle partners.
Te boeken winst/ resultaat	<p>Jaarlijks vergelijken van de ontwikkeling van kosten (incl. monitoring conform huidige methode voor BAW).</p> <p>Jaarlijks inzicht in ontwikkeling kosten op gebied beheer en onderhoud met analyses tot vergelijkbare cijfers (per lengte systeembuis of per aansluiting).</p> <p>Jaarlijks inzicht in werkelijk uitgevoerde investeringen (versus begroting) en prognose van investeringen.</p>

	Voor de waterschappen een overzicht van de 10 grootste kostenplaatsen van de zuiveringsheffing en de belangrijkste verschillen in beeld.
Planning globaal	Jaarlijks uitvoeren, landelijke monitor gaat door zolang dit landelijk gebeurt 2024 Evaluatie
Geraamde kosten	€ 20.000,- excl. btw per jaar
Dekking	Regionale financiering waterketen samenwerking

Doel 5 – Implementatie van de Omgevingswet en de klimaatadaptatie in relatie tot de waterketen

Trekkers	Nader te bepalen
Waarop gebaseerd	De relatie tussen de waterketen, de implementatie van de Omgevingswet en de aanpak van klimaatadaptatie raken direct aan de werkzaamheden van gemeenten en waterschappen. Het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze waarin deze ontwikkelingen goed op elkaar worden afgestemd is een ontwikkeltraject waar alle partners voor staan. Water is daarin een verbindend element.
Succesfactoren	Kennisuitwisseling en best practises zorgen voor een goede afstemming tussen de waterpartners en de andere domeinen die te maken krijgen met deze ontwikkelingen.
Schaal van samenwerking	Regio/ cluster/ bilateraal gemeente-waterschap. Implementatie vindt vooral plaats op de schaal van gemeenten. Om niet overal het wiel te hoeven uitvinden liggen gezamenlijke kennisontwikkeling en het organiseren van best practices op de weg van de samenwerking in de waterketen.
Te boeken winst/ resultaat	Het is de bedoeling dat er een integrale aanpak/ invoering komt van de Omgevingswet, die goed is afgestemd op de maatregelen voortvloeiend uit klimaatadaptatie, duurzaamheid en bijvoorbeeld wijkaanpak, energieprogramma's, aardgasloze wijken etc. Daarin zorgt de waterketen dat haar onderdelen op goede wijze verweven worden.
Planning globaal	2020 Risicodialoog voeren, criteria voor aanvaardbare risico's opstellen 1-1-2021 Omgevingswet van kracht Vanaf 2021 Aanpak onaanvaardbare risico's afstemmen op omgevingsvisies, individuele programma's waterschappen en gemeenten 2024 programmatische afstemming is overal voltooid
Geraamde kosten	€ 10.000,- excl. btw over meerdere jaren
Dekking	Regionale financiering waterketen samenwerking

Doel 6 – Afstemmen aanpak cybercriminaliteit

Trekkers	Nader te bepalen
Waarop gebaseerd	In navolging van het addendum op het Bestuursakkoord Water willen wij ook toetsen of onze IT-structuur voldoende beveiligd is tegen cybercriminaliteit. In toenemende mate worden gegevensbestanden, meetapparatuur en hoofdpoten aan elkaar gekoppeld. De risico's die bestaan bij het verbinden van verschillende systemen moeten goed in kaart worden gebracht. Er wordt een nulmeting (2020) uitgevoerd, in navolging van de aanpak bij Hunze en Aa's. Indien nodig wordt een plan opgesteld met passende maatregelen. De coördinatie hiervoor ligt bij de waterketen, implementatie is voor de individuele partners.
Succesfactoren	Voor dit project is kennis van de verschillende systemen noodzakelijk. Dit kan worden georganiseerd door een team van specialisten uit verschillende organisaties naar de

	waterketen als geheel te laten kijken. Het gaat om een risico-assessment wat moet resulteren in een gedragen advies.
Schaal van samenwerking	De coördinatie hiervoor ligt bij de waterketen, implementatie is voor de individuele partners.
Te boeken winst/ resultaat	Er is een heldere risico-assessment (nulmeting) van de IT-structuren en onderdelen die bij de samenwerking aan elkaar gekoppeld zijn. Risico's zijn beheersbaar en er worden bij individuele partners eventueel maatregelen getroffen om een zo hoog mogelijk veiligheidsniveau te garanderen.
Planning globaal	2020 uitvoeren nulmeting 2021-2022 Uitvoeren eventuele maatregelen (individuele organisaties)
Geraamde kosten	€ 20.000,- excl. btw eenmalige onderzoeks- en advieskosten over meerdere jaren
Dekking	Regionale financiering waterketen samenwerking

Samenwerken aan ons water in Groningen en Drenthe

BIJLAGE 6: VERDELING REGIONAAL BUDGET 2020-2025

	Organisatie	Inwoner	Verdeel- sleutel (%)	Aandeel excl. btw	Aandeel incl. btw
1	Aa en Hunze	25.390	2,14	4.278	5.176
2	ADL-gemeenten	46.396	3,91	7.817	9.459
3	Assen	67.708	5,70	11.408	13.804
4	Groningen	229.962	19,37	38.747	46.884
5	Het Hogeland *)	48.019	4,05	8.091	9.790
6	Midden-Groningen	60.953	5,14	10.270	12.427
7	Noordenveld	32.370	2,73	5.454	6.599
8	Oldambt	38.075	3,21	6.415	7.763
9	Pekela	12.245	1,03	2.063	2.496
10	Stadskanaal	32.258	2,72	5.435	6.577
11	Tynaarlo	33.462	2,82	5.638	6.822
12	Veendam	27.508	2,32	4.636	5.608
13	Westerkwartier *)	62.844	5,29	10.589	12.812
14	Westerwolde	24.684	2,08	4.159	5.032
15	Hunze en Aa's	n.v.t	15,00	30.000:geen btw	30.000
16	Noorderzijvest	n.v.t.	15,00	30.000:geen btw	30.000
17	Waterbedrijf Groningen	n.v.t.	5,00	10.000	12.100
18	WMD	n.v.t.	2,50	5.000	6.050
	Totaal	741.874	100,00	200.000	229.400
	Jaar 2020				
	Appingedam	11.801	0,99	1.988	2.406
	Delfzijl	24.863	2,09	4.189	5.069
	Loppersum	9.732	0,82	1.640	1.984

Bedragen in euro's

Verdeling bijdrage gemeenten gebaseerd op CBS-gegevens per 1/1/2018.

*) = geschat wegens grenswijziging 1/1/2019 tussen Het Hogeland en Westerkwartier.

De definitieve verdeling wordt opgemaakt in januari 2020 met behulp van CBS-gegevens per 1/1/2019 en ligt daarna vast voor de periode tot 1/1/2025.

Bijdragen jaarlijks te factureren door de VGG inclusief btw. Aan het begin van ieder volgend jaar ontvangen de organisaties een overzicht van de betaalde btw op basis waarvan zij (indien van toepassing) dit kunnen terugvorderen bij het btw-compensatiefonds.